

SZÍNHÁZ

DRÁMAMELLÉKLET

1981.

MÁRCIUS

LÁSZLÓ ANNA

Asszonyok estéi vágyakkal és refrénekkal

Dráma

Szereplők:

EMMA, aki a szerelmet kergeti KATA, aki a hivatást kergeti SZITASNÉ, aki másképp akarta FAL, aki nem a legkövetkezetesebb DÉNES, aki nem hazudik APÓS, aki tudja, merre találhatók az üdvözítő utak FÖNÖK, aki nem veszi észre... GYÖRGY, aki ügyis elválík MARGIT, aki a férjét kergeti

Első rész

Nappali szoba. Változó jelzésekkel itt játszódik az egész dráma. Az első képben, mely a jelenben zajlik, a következő bútorok fontosak: asztal, ülogarnitúra. Utóbbi bársonnyal, vagy más, finom anyaggal van borítva - ez a huzat könnyen cserélhető. íróasztal, amely 1948-ban volt új. Rajzasztal. Tükör. Ezenkívül olyan kisbútorok és dísz tárgyak kellene, amelyek tehetős emberek lakását érzékeltetik és gyorsan elmozdíthatók.

Amikor a függöny felmegy, Emma egyedül teázik és olvasgat Kataéknál. Láthatóan együtt uzsonnázott valakivel, egy másik csészében is tea. Emma negyvenhat éves, okos arcú, jelentékeny, nem különösebben csinos, de nem is csúnya. Jó szabású, egyszerű ruhát visel. Kis idő után a szomszéd szobából berobban Kata. Negyvennyolc éves, szebb arcú és asszonyosabb hűgánál. Szeretné fégyelmezni magát, de most teli van feszültséggel, indulattal

KATA Sürgős volt Andrásnak! Abban a pillanatban, amikor ő akarja! Hogy azután elrohanhasson! És csakis négy szemközt! Még a nagynénje előtt sem!

EMMA (mosolyogva, mérséklően) Mindig ilyenek a fiatalok. Ilyenek voltak, ilyenek lesznek.

KATA Törvény, hogy önzöek legyenek a végtelenségig?!

EMMA Te sem gondolod komolyan, Katám! (Humorká-san) Sokkal jobb véleménnyel vagy te az elsősülőtetről.

KATA Ha így igaz, akkor anyai látászavar! Bizony a legtöbb anya szemét kezelhetné! Mindig ők voltak az elsők, a legfontosabbak... Jól tudod, mennyire be-

töltötték a teret... És akkor tesék! Fel nőnek, önállóul, az ember eszébe jut, hogy talán mégis-csak!... Az ördögbe, talán neki is van saját élete, mégiscsak! De ezzel nem népszerű az ember, ez már nem tetszik nekik, nem, nem! András úgy forgatta az ügyét, mintha éppen én lennék az önző. Pedig nem a bálban keresem a saját életemet!

EMMA A haragnak nincs értelme. Egyszerűen: nem értenek minket. Se a vágyainkat, se az elhatározásainkat, se a múltunkat. Ez mind egymásba szövődik különben.

KATA Ha egyetlenegyszer nem igazodom András akaratához, akkor mélységesen megsértődik!

EMMA De mi ne sértődjünk meg! Én úgy tettem, mint-ha nem venném észre... A tavasszal, amikor elhoztam bemutatni a völegényemet... Úgy tettem, mintha nem venném észre, hogy a gyerekeid kinevetnek. Az ő véleményük szerint a magamfajta vén spiné már ne menjen férjhez. (Most először fojtott indulattal) Ha rajtuk múlta: modern változatban ugyan, de afféle apácasorsra ítélnének. Pusztán azért, mert elmúltam húszéves. És harminc is, negyven is.

KATA Szamárságokat beszélsz.

EMMA (élesen) Ez szamárság! Mert nem téged érint! KATA (ijedten) Emma! Csak vissza ne csüsszünk!... Nekem nagyon sokat jelent, hogy mi újra értjük egy-

mást.
EMMA (lecsillapulva) Nekem is. És ez legalább rajtunk múlik. A gyerekek szemléletén ügysem segíthetünk. Ők azt hiszik: elrontottuk az életünket... Vagy ha nem is pontosan: elrontottuk, de megrongáltuk...

KATA (tűnődve) Vajon megrongáltuk-e? Hiszen én elsősorban az ő érdekükben... És a csecsemő vagy a kisgyerek... néha maga a tökéletes boldogság... mintha semmi egyébre nem lenne szükségünk... Né-ha, nem mindig. De most is az András picitánya... (Kata átváltozik naiv és lelkes nagymamává, maga sem veszi észre, hogy a mozdulatokat is megjátszza, utánozza) Ez a falat lány máris megismer. Amint be-lépek a szobájába, így mozgatja az ujjait felém... (Mutatja) Megkérdezem tőle: "Ki van itt, Andrea?" Akkor rám bök a mutatóujjával, és gyöngyözve nevet! Ez egészen rendkívüli egy ilyen csöppségnél.

EMMA (hűvösen) Mindig minden rendkívüli a csöppségéknél. A nagymamák szemében. Nagyanyó ugyanolyannak látja kedvencét, akár mosónő és két elemi végzett, akár diplomát szerzett és hivatása lenne...

KATA (megütközve, sebzetten) Az első unokám. (Hosszú szünet, majd habozva) Andrea nem lesz ennyire jókedvű, ha hajnalonként bölcsődébe hurcolják... Ha pedig a menyem otthon marad mellette... akkor... akkor... tudjuk mi ezt... (Izgatottan) András arra kért, hogy egy rövid, átmeneti időre vállaljam el az unokám gondozását.

EMMA (*haragosan*) Nem! Már hajlanál megint! Nem volt elég? Milyen örömmel telefonáltál tegnap este. hogy határozta!

KATA (*nyomottan*) Megmondtam Andrásnak is tíz perccel ezelőtt.

EMMA És már bánod. Büntudatos vagy. Így nem lehet. Komolytalan. Én hittem a te régi, kezdeti terveidnek. De most azt kell kérdeznem: vajon a legelején valóban komolyan gondoltad?!

KATA Senki sem gondolhatta volna komolyabban. EMMA Hát akkor?! Úgy véled: ami történt, szükségszerű volt?!

KATA (*habozva*) Nem tudom... Sose került időm a számvetésre. Még ha sokat beszéltünk is róla ... szakaszonként, részletekben... Rólad és rólam...

EMMA A mi terveink tulajdonképpen anyával kezdődtek...

Lassan, álmatagon beszél Szitásné. Közel jár a 70-hez, fehérhajú, de kortalannak látszik. A nézőtérhez fordulva beszél. Első szavai közben lányai halkán kimennek a színről, vagy a színpad egy részét elsötétítjük, s ott észrevétlenül eltűnnek

SZITÁSNE Ma már csak egy szürke folt vagyok az öregasszony-masszában. Mind egyforma a vénasszony - hiszik rólunk, akik nem ismertek minket fiatalabb korunkban. Pedig én színes voltam. Igaz: csak a vágyaimban. A varrógéptől nem szabadulhattam. Egyedül neveltem a két lányomat, szegény uram korán meghalt. (*Önmagára haragszik*) Mit uram! Szerettem őt, de a férjem volt. És elment hamar. Én cipeltem a terheket, egymagam. A varrógéptől nem szabadulhattam, pedig többre való lettem volna.

A szabásra, a próbára figyelmem kellett; de a gép mellől elcsatagolhattak a gondolataim. Mindig azon járt az eszem: hogyan lenne, ha másképpen lenne... Nem ilyen örök ismétlődéssel: gép-szabás-próba, gép-szabás-próba; hajsza a reggelivel: iskolába sietnek a lányok: jaj, ma mit főztek nekik ebédre-vacsorára, az ajtóra akasztom a lassan megsárguló papírt „Rögtön jövök” felirattal, míg rohanok a boltba, takarítok, főzök, mosok és mosogatok, gép-szabás-próba, gép-szabás-próba; „Emma, már megint szénaboglya a hajad”, „Kata, te mindennap elveszítesz egy ceruzát, hogyan győzzem én azt!” Nőnek a lányaim: „Kata, ne jársz ilyen későn haza, nyugtalan vagyok, aludni sem tudok miattad.” „Emma, ne égesd a villanyt éjjelig, tönkreteszed a szemed, és aludni sem tudok miattad.” Gép-szabás-próba, gép-szabás-próba, teritek és leszedem az asztalt, megvetem az ágyat és beágyazok, mosogatok, az edényeket még néném-től kaptam nász-ajándékba, némelyik csésze és tányér már csorba, és mindig *ugyanott* csorba ... Néha megrémülök, oly kísérteties az ismétlődés. Mintha bénák lennének a saját rohanásunk közepén, mintha belekövültünk volna a saját futásunkba, és ennek se eleje - se vége, örök és kietlen a mozdulatlan a mozgásban. (*Más hangon*) Nem is így volt ez. Rosszul mondom. Mert a lányaim nőttek, fejlődtek, és a fejlődésükben mindig újak voltak. Ők jelentették a fogódzót. A képzeletemhez, igen. Nem voltam én holmi ábrándos varrónő, aki a dél-tengeri szigetekről álmodozik. Képzlődtem, de a valóságos esélyekről ... A lányaim jövőjéről.

Beszélni is erről beszéltem a leggyakrabban velük. Tanuljanak csak, tanuljanak, hogy kifogjunk a szokványos asszonysorson. Ők nem élhetnek úgy, mint én. Szép és változatos hivatásuk legyen, önállóságuk. Tudjanak küzdeni, akár a férfiak, és olyan célért, amiért érdemes! A lányaim hallgattak rám, de talán maguktól is ugyanerre törekedtek volna, én csak megerősítettem bennük az akarást. Szerettek tanulni, nem kellett hajtanom őket. Magamat kellett hajtanom, hogy teljen a könyvekre... tandíjra ... annyi kiadás adódik!

Amúgy is rosszul mondtam én azt az örök ismétlődést. Mert kitört a háború, és sok minden más lett. Nehezebb. Énhozzám kispénzű asszonyok jáltak, azok nem csináltak most ruhát. Nem tehettem ki a „Rögtön jövök”-cédulát, oly soká tartott, oly keservessé vált a beszerzés. Meg a bombavijjogás, amikor elein-

te még a lakásban maradtunk. Később egymáshoz báj-tunk az övöhelyen. (*Büszkén*) Katám akkor már a műgyetem elsőéves hallgatója volt! Emmám még csak készült az egyetemre.

A háború minket is kifosztott, csúnyán. Mire befejeződött, nem volt szinte semmink se. Isteni szerencse, hogy ingyenes lett a taníttatás. A lányaim az új világban megfeszítették az erejüket.

Bojti Pált én kedveltem, mindjárt megmutatkozott, hogy ő is törekvő, amikor megismertem, már építész--mérnök volt, éppen akkor végzett. Az egyetemen szerették meg egymást Katával. Mégis megdöbbenett, hogy Kata bejelentette: összeházasodnának. Neki még nem volt meg a diplomája, kértem: ne siessen. De mit ér az anyai szó a szerelemmel szemben?! Bele-nyugodtam hát, sőt, az esküvőnek végül is örültem. Szerény kis vacsorára gyűltünk össze, nem tellett többre. 1948-at irtunk akkor.

Vidáman beszalad Kata huszonnégy évesen, Emma húszévesen. Szitásné monológja közben fiatalos parókat vettek fel és másik ruhát. Az esküvői öltözködés fiatalos legyen, kicsit ünnepélyes, de semmiképpen se elégáns

EMMA Itt vagyunk, anya!

Szitásné szakértő szemmel nézegeti ruhájukat, Kata szoknyáján elrendez egy ráncot, és a vállát igazgatja

SZITÁSNE (*Katához, bizonytalanul*) Azért jobban szerettem volna, ha fehérbe öltözöl a lakodalmadra. Bánt, hogy nem kaptam megfelelő anyagot.

KATA (*nevetve*) Sose bántson, anyu. Úgyse vettem volna fel. Az a magakelletés, tündöklés a fehér habban csiszta kispolgári csökevény.

SZITÁSNE (*nevetve*) Hazudsz, te! Például a parasztlányok is fehérben esküsznek.

EMMA Ugyan már. Más arák se fényeskednek manapság. SZITÁSNE (*miközben egy diszes láncot vesz magára*) Egy láncot talán csak felcsatolhatok. (*A tükörben nézi magát*) 1948-ban én még nem voltam ennyire ősz. Csak mákos hajú.

KATA (*nem figyel rá*) Az a fontos, hogy siessünk. Mindjárt itt lesznek a vendégek. (*Körülnéz a szobában. Humorosan*) Nemesen jellemző ránk, hogy bár csak két bútordarabot vásárolhattunk Palival az esküvőnk előtt, erre az íróasztalra és rajzasztalra szavaztunk. No, de a fotelok! (*Lehúzza a bársonyhuzatokat, alatta a karosszékek igen kopottak. A huzatokat és a mai jómódot jelző dísztagyakat anyuja és Emma kezébe nyomja. Utóbbiak kisietnek a holmikkal, Emma gyorsan visszatér egy fehér abrosszal, azzal teríti az asztalt. Szitásné egyelőre kint marad*)

KATA (*a színpalak mögé*) Palikám, miért nem segítsz? Székeket kell kölcsönkérni a szomszédból.

PÁL (*a színpalak mögül, vidáman*) Hozom már, hozom.

Kata és Emma csak kinyúl a színről, vacsoraedényekért, evőeszközökért. Terítenek, majd ételeket-italokat hoz-nak be. Nagy a sürgés-forgás

KATA (*az ételekre*) Félő, hogy az apósom különb koszt-hoz szokott. Néhai felesége híres-jó háziasszony volt.

EMMA Mikor? A háború előtt. (*Humorkásan*) Azóta szegény-drága apósd bőven leszokhatta az igényeit. SZITÁSNE (*egy tortával jön be. Közben parókat vett fel. Ez mákos-öszülő, de előbbi hajviseleténél fiatalosabb vonalú. Szitásné már nem talál helyet az asz-talon, az íróasztalra teszi a tortát*) Nem éppen a legfinomabb nyersanyagokból készült. Mit csináljak, ha csak a spekulánsok jutnak tiszta csokoládéhoz?

Bejön Bojti Pál egy kisasztallal és székekkel, amelyek szinte eltakarják és amelyekkel ügyesen egyensúlyoz. Pál is esküvőhöz öltözött, kedves, jókedvű, kissé diákos. Kata és Emma segít neki, hogy megszabadítsák a bú-tortoronytól, közben viháncolnak

EMMA Nem vagy elveszett ember, sógor, akrobatikával is megkeresné a kenyeredet.

KATA Nem méltányolod kellőképpen Palkót. A zseniá.--

lis; agyvelejét. Kisasztalt is hozott. Magától! (Cuppanósat csokol Pál arcára. Pál szájon csokolja. Közben Szitásné a kisasztalt a nagyobb mellé állítja, ráhelyezi a tortát és az italokat)

EMMA Csak négy szemkört, édeseim. (Önmagára érti) Nem kell megmontani az ifjúságot.

PÁL De ha feltaláltuk a szerelmet! Valamire való ember nem rejt el találmányát a közösség elől!

KATA Most már jöhetnek a vendégek. Először édes-apád.

Kata a szín szélére megy, onnan karonfogva, ünnepélyesen asztalhoz vezet Bojtí Sándor. Az após gyerekorros. külsejében is fiatalos és konzervatív egyszerre. 1148-hoz képest is régiesen, de kackiásan öltözött... Gomblyukában fehér szegfű, szivarzsebében díszes fehér zsebkendő

Azután az unokaöcséd. Egyik esküvői tanunk. Vezesd be, Emma.

Emma a szín szélére megy. Belép Bojtí Dénes.. laza pulóverben, kicsit rendetlenül. Mókásan nyújtja a karját, Emma megtorpan.

Karolj már bele. kishúgom, mitől félsz!

Emma ügyetlenül és vonakodva karol bele. az asztalhoz vezet

Végül a nagyfőnök. Másik esküvői tanunk.

te megy a szín szélére, de nem karol, a főnökbe, tartózkodóbb, mint a többiekkel. A főnök kb. negyvenéves

(A főnökhöz) Nem haragszik, hogy ilyen tiszteletlenül emlegetem?

Már mindnyájan az asztal körül ülnek - Dénes Emma mellett. Szitásné az alábbiak közben ételt oszt és kínálgat, Pál a poharakba tölt

FŐNÖK (jóindulatú és nagyon elvi" szereti kifejteti nézeteit. a témák közéjébe vág rögtön) Egyáltalán nem haragszom, sőt. Egy mai vezető tekintélyét nem kell szavakkal és gesztusokkal megkarózni. Tekintélye csak a tudásán múlhat, és ez sem a régi módon. Semmiféle hierarchiának nem vagyok híve. Ha mindenki megteszi a tőle telhető, ha a takarító jó takarít, és segédmunkás jól szállítja a nyersanyagot. akkor bárkivel, mondom: bárkivel egyenrangú.

APOS Bocssáson meg, kedves uram, de ilyen nézetek, nem tud majd az intézetben rendet tartani.

FŐNÖK Csakis ilyen nézetekkel visszük előre. Pali, te dolgozol velem. neked mi a véleményed?

PÁL (őszintén) Én kitűnően érzem magam az intézetben Szabad levegőt Szivok,

KATA (forró vágygal) Csak már én is azt a levegőt szívhatnám!

FŐNÖK Számos köbméter levegőt félretettünk a maga számára. Nagyon várjuk. hogy végezzen. Szükségünk van a fiatalokra, jobban. mint valaha.

EMMA (telkesen) Nem tudom biztosan. de talán első eset a világtörténelemben, hogy nem a fiatalok keresik az állást, de az állások várnak möhön a fiatalokra.

DÉNES (fanyarul) Már akire. Magam például eléggé mérsékelt mohóságot tapasztaltam személyem iránt.

APOS (a főnökhöz) Dénes elektromérnök akart lenni, és csak villanyszerelő lehet. Tudja-e, uram, miért? Mert az apja, a szegény öcsém, főhadnagy volt Horthyéknál. Kérdezem: mit tehetett volna? Szavamra: nem jókedvűből katonáskodott. És nem is vérengzett. Ha már végképp elkerülhetetlen volt: teljesítette a parancsot. Ha nem teljesíti: főbe lövik. Igaz: így is el-esett a végén. De Dénes ugyan miben bűnös? Félig még gyerek volt, és az apja nem kért tőle tanácsot. (Legyint) Ej, amióta világ a világ, mindig megterem az igazságtalanság.

EMMA (szigorúan) Aki vétkes célt szolgál, annak nin-csen mentsége! Es ha valaki méltatlan helyzetbe sod-

ródik és nem tud belőle kilábalni, akkor inkább legyen öngyilkos!

Feszélyezett csend

SZITÁSNE (elmerengve) Hát az én Katám. az én kis bogaram révbe ért!

KATA (mosolyogva) Édes anyukám! Igazán nem illik hozzád ez a múlt századi fogalmazás.

SZITÁSNE (zavartan szabadkozva) En csak azért mondtam, mert... mert valahogy nincs esküvői hangulat. Se esküvői téma...

EMMA Nem léteznek speciális esküvői témák. Értelmes emberek arról beszélnek, ami valóban foglalkoztatja őket.

APOS (szélesen) De bizony, tökéletesen igaza van a kedves nászasszonynak. Még nem is éltettük az ifjú párt!

(Felemelkedik, felt poharat emeli, szónokian beszél) Kívánok tinektek, drága gyerekeim, életere szóló boldogságot! Örömben, bajban mindig egymás mellett álljatok! Nem tudhatjuk, mit tartogat számotok-a számunkra a jövő. Manapság kavarognak és üt-köznek a különböző erők, folynak a sorsdöntő küzdelmek, hatalmi harcok vegyülnék az emberiség haladását célzó tiszta jó szándékkal. Hogy ez a mi sokat szenvedett kis országunk mire végzi, ki tudhatja, De ti ketten, Pál fiam és Katalini lányom, egymásban keressétek a harmóniát! A házi tűzhely melegét sohase engedjétek kihűlni. Kiváltképpen téged kérlek, lányom: asszonyi hivatásodat tekintsd a legelsőnek! Mert egy férfi csak akkor emelkedhet magasra, ha ehhez otthonában minden segítséget megkap. Továbbá szívemből kívánom: adjon nektek jó sorsotok bőséges gyermekáldást, hogy önmagatokat és frigyetek emléket a generációk során át a távoli jövőben is megtarthassátok!

Az egész társaság vegyes érzésekkel fogadja a felköszöntőt, zavarban vannak, nem éljeneznek, csak buzgón isznak. Kata habozik, majd ő áll f

KATA (meghatottan) Drága apám! Most először nevezem így, és jóleső nekem a megszólítás. Edesapámat kisgyermekkoromban veszítettem el, és azóta senkinek sem mondhattam ezt a szót. Tehát: apám! Szépen kérem: értse meg, fogadja el, hogy ma már másképpen van minden. (Humorkásan) Az is, hogy a menyasszonyszepegés, pironkodás helyett íme, szónokol! Tudom: ez merőben szokatlan. De mi Palival és Emmával együtt megfogadtuk: sose megyünk el bólogatva vagy néman a másfajta szemlélet mellett. Akkor hát még a mai napon se tegyük. Anyám azt mondta: révbe értem. Apám azt mondta: asszonyi hivatásomat tekintsem a legelsőnek, hogy a férjem magas-ra emelkedhessék. Mi együtt és egyszerre akarunk magasra emelkedni, s ezen a hivatásunk szolgálatát értjük. Eészséges házakat akarunk tervezni, kultúrpalotát az értelmes szórakozásra. kórházat a legmodernebb gyógyításra, hidat és iskolát és ami majd még adódik. Bizonyára nem lesz könnyű. bizonyára meg kell harcolnunk a magunkét, és mi arra szövetkeztünk Palival. hogy fegyvertársak leszünk. (Mosolyogva) Ami pedig a bőséges gyermekáldást illeti, egylőre nem időszerű. Meg kell szereznem a diplomámat, el kell indulnom a pályámon, így is kevés a nap huszonnégy órája. (Kis szünet, nem tudja, hogyan fejezze be. Tréfásan) Es köszönöm a türelmüket (Leül)

PÁL (változatlanul ülve) Ifjú hitvesem máris elette a kenyeremet. Pontosan azt állította. amit én is állítottam volna, de szó szerint.

Felszabadult, nagy nevetés

A mi házi sparhertünk helyét az íróasztal és a rajz-asztal foglalja el, apa.

APOS Arról is vacsoráztok majd.) szeletelt rajzpapírt. PÁL Ha nem is éppen papírt, de papírból esetleg, ami-kor sietünk. Még nem olyan régen voltam diák, hogy ne örülnék a párizsinak és a liptóinak is.

APOS Nem tehetek róla ... lehet, hogy megvénültem időnap előtt, de énnekem sivar az a ház, ahol nem fő

étel a lábosban, sohase száll süteményillat és nem teritnek ...

PÁL *(belevág)* Damaszzal és kristállyal, lehetőleg! *(A következőt karikirozza, mint valami képtelenséget)* A saját villában, mely előtt a saját autó várakozik!

EMMA *(kuncog)* Te jószágú teremő! Még egy perc és az angol királyi család életformáját célozzuk meg.

FŐNÖK Ha az életformáról van szó ... Véleményem szerint az eddigi családkonstelláció rövid időn belül gyökeresen átalakul. A háziasszonyság, mint olyan ... mint úgynevezett foglalkozás, teljesen megszűnik, az anyai szerep alapvetően megváltozik. Az anya köteleztségeinek egy részét az állam vállalja magára. A mai társadalmak sem nálunk, sem külföldön nem nélkülözhetik többé a nő intenzív részvételét és alkotó energiáját. A nők erejének szétaprózódását átfogó, társadalmi méretű intézkedésekkel kell meggátolni.

DÉNES Nem éppen stilszerű, hogy most jegyzem meg ... de énszerintem a házasságra sincs szükség.

EMMA *(hirtelen)* Nagyon helyes! *(Kezet ráz Dénessel)*

DÉNES A szerelmet más módon is gyakorolni lehet, sőt, az a gyanúm: házasság nélkül fűtöttebben, izgalmasabban.

PÁL És üresebben, léhábban. Az emberpár tartós társulására ma is szükség van.

EMMA *(csalódottan)* Én sem úgy gondoltam, ahogyan Dénes. Nekem csak az járt az eszemben, hogy minden együttélés óhatatlanul alkalmazkodást kíván férjtől, feleségtől. És az alkalmazkodás időt, erőt rabol.

SZITASNÉ *(nem szemrehányóan)* Így viszont csak én alkalmazkodom. Emma újabban már nem is éjfél, de sokszor hajnalig tanul. Zörög a könyveivel, jegyzeteivel, ég a villany ...

APÓS *(Emmához)* Pedig kegyed is okosabban tenné, ha jól körülnézne a fiatalemberek között. Addig kell férjhez menni, míg sugárzik róla az ifjúság. Ha már fonnyadni kezd: késő.

EMMA *(haragosan)* Kegyed! mondhatom!

APÓS Hát akkor: kis kollegina, ha úgy jobban tetszik. Hallom, hogy szintén orvosnak készül.

EMMA Szemésznek. *(Keményen)* Méghozzá elsőrangú szemésznek! És ha ezt valóban el akarom érni, nem foglalkozhatom hetegéssel.

APÓS *(hamiskásan)* Pedig talán nem is kellene meszszi fáradnia. Itt van például ... rögtön itt van kéz-nél például a mi Dénes öcsénk. Oda se hallgasson, ha a házasság ellen beszél. Az efféle tiltakozás hamar elporlad a férfiakban. És legalább a családban maradnának.

DÉNES *(kedvesen)* A házasságkötést talán ne hamar kodjuk el, de a közelebbi ismerkedésnek részéről egyáltalán semmi akadály. *(Félig trefásan Emma keze után nyúl, a lány elhúzza a kezét. A visszautasítás feléleszti Dénes alapsértettségét. Fojtottan)* Na, persze. A medika, a jövendő professzornő bolond lesz a senki-villanszerelővel...

EMMA *(most ő is barátságosan)* Tökkelütött! Nálam pontosan ugyanaz az ábra, ha a férfiú, mondjuk, hordár, vagy fő-fő vezető és ha püpos vagy ha atléta-termetű szépség. Nem érti, hogy fölirtre nem szánok időt? Mert az ember játékosan kezdené, aztán képes és belegabalyodik ... Előbb viccel, azután meg elboríthatja a hülyeség. Szeretek észnél lenni.

DÉNES Nagyon kedves, hogy magyarázattal fásasztja magát, holott erre egyáltalán semmi sem kötelezi. Én viszont nem vagyok hiszékeny természetű.

SZITASNÉ *(gyorsan)* Ha netán különöcnek látszik ez a kisebbik lányom, én vagyok benne a hibás. Én neveltem őket a teljes függetlenségre, a ...

PÁL *(belevág)* Szerencsére csak félsikerrel, mama! *(Megcsókolja Katát)*

KATA *(nevetve)* Sokféle értelme van ennek a szónak. *(Szorosan férjéhez simul)*

APÓS *(mosolyogva nézi a fiatal párt)* Úgy nézem: illendő lenne elbúcsúznunk.

A társaság lassan szedelőzködik

SZITASNÉ *(szabadkozva, az apóshoz)* Ha már nem adhattam hozományt Katával, legalább nászútra szeret-

tem volna befizetni nekik. De hát, sajnos, arra sem teltett.

PÁL *O*, ez a mi hipermodern szellemű mamácskánk! Tetszik tudni, milyen szó lesz rövidesen a *hozomány?* Szakasztott olyan, mint az *úrbér* és a *dézsma*. Csak az tudja majd, mit jelent, aki történelmi tanulmányokat folytat.

FŐNÖK Kata tudásánál és akaraterejénél nem kell külön hozomány. Én azzal is búcsúzom, fiatalasszony, hogy megismétlem: várjuk magát! *(Kezet fog Katával)*

Az após és Dénes a szín szélén áll, hozzájuk csatlakozik a főnök. Innen integetnek vissza a szín másik szélére, Katának és Pálnak

APÓS Tenger boldogságot, drága gyerekeim!

DÉNES Ha összeházasodtatok is, azért csak igyekezzetek szeretni egymást.

Nevetés

KATA Köszönjük, nagyon köszönjük. Palikám, kísérd ki a vendégeinket, légy szives.

A férfiak kimennek, a három nő a színen marad

EMMA *(sután Kata elé áll, szégyelli a hirtelen rátörő nagy érzéseket)* És most nemsokára mi is elbúcsúzunk ... Kata, amióta a világra nyitottam a szemem, te mindig mellettem voltál... És jó barát is voltál, nemcsak a nővérem és... *(Elsírja magát)* És most rettenetesen furcsa és szomorú, hogy már nem le-szel...

KATA *(szeretettel öleli át)* Jaj, bolondosom! Hogyne lennék! EMMA Neked könnyebb. Te szorosan társulsz valakihez, én meg otthon a te hült helyedet bámulom!

KATA *(anyját is magához húzza)* Sohasem szakadok el tőletek! *(Higgadtabb hangon, de változatlanul szerezett)* Rendszeresen találkozunk kell. Az igaz, hogy örökké hajtuk magunkat, de majd okosan és célszerűen összeegyeztetjük az időnket.

SZITASNÉ *(sóhajjal)* Most még hagyján, amíg tanulsz. De amikor már állásban leszel!

Gyors mozdulatokkal rakják le az esküvői asztalt, viszik ki a székeket, helyreállítják az első kép színterét, de a fotelhuzatok és dísz tárgyak nélkül

KATA *(munka közben)* Akkor nekem, anya, szárnyaim nőnek! És egy szárnyas lénynek igazán nem probléma, hogy oda repüljön anyjához, kishűgához. Vagy gyakran-gyakran magához hívja őket!

EMMA Három év múlva már én is klinikán dolgozom. Milyen messze van! Beláthatatlanul hosszú idő!

SZITASNÉ Ti még nem tudjátok, gyerekeim, hogy az idő csak előrefelé hosszú. Visszafelé kurta pillanat. KATA *(szenvedélyesen)* Nem akarom, hogy az idő kifolyjon az ujjaim közül! Meg akarom markolni! *(Kiáltva)* Pali, Pali, hol vagy?

Bejön Pál elgondolkodva, házikabátban, nem néz a három nőre, íróasztalához ül. A három nő kiviszi az utolsó holmikát és kint marad. Kis szünet, eközben Pál rajzlapokat tereget ki, elmélyülten dolgozik. Bejön Kata, ballon- vagy lódenkabátban, aktatáskával. Rosszkedvű, fáradt. Az előző kép óta három év telt el

KATA *(halkan)* Szervusz, Pali! Pál

nem néz fel, tovább dolgozik

KATA *(hangosan)* Szabadság!

PÁL Szervusz, Kata. Nem minden alkalmas humorizálásra.

KATA Nem. Csak azt akartam, hogy észrevegyél. *(Lehuppan a karosszékre)*

PÁL Már nagyon vártalak. Hol voltál ilyen sokáig?

KATA Hármat találgathatsz. Tessék! Egy.

PÁL Tudom, hogy termelési értekezlet volt az osztályotokon. De ennyi ideig?!

KATA Az alsó káderoknak fejlődniök kell.

PÁL (*higgadtan, indulat nélkül*) Ne haragudj: értelmetlen megjegyzés. Nyilvánvaló, hogy az osztályértekezlet az egész osztálynak szól.

KATA Elvben. Négy felsőbb káderünk ma véletlenül nem vett részt. Véletlenül legutóbb sem. Véletlenül azelőtt sem.

PÁL Mennyire kiforgatható minden! Ha más intézet-nél dolgoznál, még képes lennék és elhinném ezt a beállítást. Így viszont tájékozott vagyok. Kemesnek tervtárgyalása van, talán éjszakáig. Födort behívták a pártközpontba. Bauman és Kovács Noszvajba utazott, társadalmi munkában patikát építünk nekik, nincs a falunak gyógyszerellátása. Azt hiszem, elég fontos feladatot teljesítenek mind a négyen!

KATA Természetesen. Halaszthatatlan elfoglaltságaik miatt máshol tartózkodnak, ami nem mulasztás, éppen ellenkezőleg: tiszteletet parancsoló tevékenység. Én sohasem hiányozhatok. Az énnám nem mulasztás lenne, de bűn!

PÁL Miért akarnál hiányozni?

KATA Mert *egyébről* beszélünk. Nem arról, ami izgat. PÁL Kérj szót és mondd el!

KATA Akik segíthetnének, véletlenül nincsenek ott. És ha véletlenül ott vannak, a „na bumm és akkor mi van?” tipikus esete.

PÁL Te Kata, ez így olcsó.

KATA Az, bizony.

PÁL Miért nem öltözől át?

KATA Legszívesebben itt aludnék a karosszékben, kabátostul. Hogy még ágyazni se kelljen. Hullafáradt vagyok.

PÁL Mitől?

KATA Attól, hogy üldögéltem óraszám, és hallgattam.

(*Szünet*) Nem kérdezed, hogy miről hallgattam? PÁL Sejttem úgyis.

KATA Már unalmas. Bent is unalmas, pedig csak hallgatók, de ott is sejtik, hogy miről. Itthon is unalmas. Unalmas nő lettem.

PÁL (*kedvesen*) De irtózatosan, de hátborzongatóan buta vagy!

KATA Készségesen elhiszem, azonban... azonban van hozzá diplomám. Ma például napközben olyan számításokat végeztem, amikhez érettségi sem kell. Egy jótanuló első gimnazista elboldogulna velem.

PÁL Biztosan sürgős volt.

KATA Rendszerint sürgős. Ég a ház. Ha ég a ház, nem lehet tiltakozni vagy kibújni, hordanod kell a vödör vizeket az oltáshoz. Mármost nekem. Neked nem.

PÁL Egyszerűen: más a beosztásom.

KATA Véletlenül.

PÁL (most először *ingerülten*) És ha nem véletlenül?! Teljesen azonosak minden ember szakmai képességei! Tökéletesen azonos tehetséggel születünk mindnyájan!

KATA Ez ronda volt, Bojti elvtárs! Túlságosan! (*Szünet*) Természetesen nem egyforma a tehetség. Csak hogy legeslegkivált akkor nem egyforma, ha ki sem próbálják.

PÁL (*nyeli a haragját, nem akar veszekedni*) Kiesik a gyomrom. Hoztál valamit?

Kata az aktatáskájából papírcsomagokat tesz az asztal-ra: felvágottat, kiflit, almát. Pál az asztalhoz ül, éhesen, mégis fanyaloga veszik

PÁL Ennél azért változatosabb kosztot is lehet kapni.

KATA Ilyenkor már nem. Miért nem te vásároltál be, kora délután?

PÁL (*ingerülten*) Mert halom munkát hoztam haza! Alig vártam, hogy hozzáülhessek! Így is eltart éj-félig! Te miért nem eszel?

KATA Mert úgyis egész nap zabálok. Ködöt. Mondom: ködöt. Mindenki szaval: szabad a pálya! Köznevetség tárgya lenne, aki azt kiáltaná: egyenjogúságot a nőknek! Mintha például amiatt hőzöngene, hogy vezessék be a villanyvilágítást a nagyvárosokba. „Ugyan kérem, régen megvalósult dolgok! Korlátlanok a lehetőségek nálunk!” „Ezzel a munkával sajnos már a kollégát bíztuk meg.” „Korlátlanok a lehetőségek nálunk!” „Ezzel a munkával sajnos már a kollégát bíz-

luk meg!” „Korlátlanok a lehetőségek nálunk!” „Ezzel a munkával sajnos ...”

PÁL (*belevág*) Mindent eltorzítasz. Egészen másról van szó. Mikor jöttél az intézetbe? AFLig múlt két éve. Az újonc időt mindenütt át kell vészélni.

KATA Es te? Te mikor kerültél az intézetbe? Négy és fél éve!

PÁL Akkor rendkívüli módon hiányoztak a fiatal szakemberek. Ma is hiányoznak, csak nem olyan mértékben. De azt jó lelkiismerettel állítom: aki odaadón dolgozik, előreviszí. Nálunk nem marad tehetség fel-használatlanul!

KATA (*élesen*) Főként: ha tehetse!

PÁL Visszaülök a munkámhoz. Hogy legalább éjfélre befejezzem. (*Meg akarja csokolni Kata haját*)

KATA (*elhűződik*) Ne ülj vissza! Tegnap például összesen tíz percedet sem raboltam el. Még azt sem meséltem, hogy Zubekné...

PÁL (*türelmetlenül topog az asztal' és íróasztala között*) Ne haragudj, de nekem most se időm, se kedvem a Zubekné viselt dolgaihoz.

KATA Pedig engem is érint. Ugyanaz a képlet. Zubekné tegnap végre kapott volna feladatot. *Volna* - mondom. De aztán fejeseinknek eszébe jutott, hogy sokat kell hozzá állványra kapaszkodni. És az nem neki való.

PÁL Eppen ott hibázunk gyakran, hogy nem számolunk a női teherbíróképességgel. Holott ... holott te is úgy kimerülsz ... Pusztán egy értekezlettől, hogy legszívesebben a karosszékben aludni, kabátostul. (Visszaül a munkájához, félig-meddig máris belemerül, közben *mormolja*) En sem rajongok az értekezletekért, de ha kell: csinálom, és utána is van még jártányi erőm.

KATA (*férje háta mögé áll, és egyre szenvedélyesebben, egyre hangosabban beszél*) Mert részt veszel benne, jelen vagy, hangadó is lehetsz akár! De a néma ücsörgésbe bele lehet zápolni! A végén már csak az foglalkoztat, hogy hol nyom a szék és hová helyezem a lábamat! „Jaj, kedves elvtársnő, hát miért nem kér szót?! Ennek igazán semmi akadály, sőt! Mi éppen a passzívakat nem szeretjük!” Beszéltem én eleget, kérem, csak már túlságosan ismerem a válaszaikat. Minden válasz: ígéret. *Ugy globálisan!* Azután következnek a hétköznapiak. Vagyis az ürügyek és ki-búvók. Marad a kulimunka. Mondd, egyáltalán nem figyelsz rám?

PÁL (*nem fordul meg*) Ha netán nem akarnék figyelni rád, még akkor sem tehetnék egyebet. Ugy kiabálsz.

KATA (*még hangosabban*) És a kulimunkához nincs szükség gondolatra, fantáziára, felelősségvállalásra! Csuda könnyű! Csak a látszatot kell fenntartani nyolc órán át, hogy amit csinálók: az *valami!* Ha elég ügyes vagyok, magammal is elhithetem! De én nem vagyok elég ügyes, engem az kiszív! Amikor a diploma-munkámat készítettem, emlékezhetsz, megtörtént, hogy le sem feküdtem, a következő nap egybefolyt az előző nappal. És alig-alig fáradtam el. De ha bambulok nyolc órán át, és azután négy óra hosszat az értekezleten...

PÁL (*szórakozottan*) Háborogsz.

KATA Ez az egész: mesterségesen előállított agyvérszegénység. Az ember végül csak arra az egyre vágyik, hogy aludjon.

PÁL És hőzöngjön.

KATA (*töpreng, majd elhatározásra jut. Szünet után halkán szólal meg*) A te füledbe már nem sokáig. Gondolom, amit mondok, van olyan fontos, hogy negyedőrára abbaahagy. Azt hiszem, Pali, el kell válnunk.

PÁL (*előbb egyáltalán nem figyelt, most meghökkenve pattan fel, azután elmosolyodik*) Ilyesmivel viccelsz?

KATA Elszakadtak a kábelek. Nincs összeköttetés.

Nincs semmi kapcsolatunk egymáshoz.

PÁL (*döbben*) Nekünk nincs kapcsolatunk egymás-hoz?! (*Mélyen*) Ha mérni lehetne, a kontaktusok erejé... Ami az összes többi emberhez fűz, együttvéve is kevesebb, mint amennyi tehozzád, egyedül. (*Szünet*) Mért hallgatsz, Kata?

KATA Boldogságkényszer van...!

an ... A külvilágban is ... Tulajdonképpen itthon is, hiszen szeretjük egymást ... Gyönyörű, kerek, tökéletes boldogság! Csak aki érzé-

kenyebb fajta... annak sivár. A külvilágban is. Itt-hon is.

PÁL *(váltig döbbsenten)* A mi ágyunk sivár?!

KATA Nem, az ágyunk éppen nem sivár. De ha felkeltünk, már nem figyelsz rám.

PÁL Csak az nem tetszik nekem, hogy örökké türelmetlenkedsz. Két éve vagy az intézetben! *(Most kissé üresen)* Meggyőződés, hogy nyugodtan kell várni, és lesz feladatod.

KATA Vagy nem lesz.

PÁL Megalapozatlan szorongások.

KATA És ha azok lennének? Kinek beszéljek róluk? PÁL Édesanyádnak egyenesen jólesik, ha bizalmas vagy hozzá. A húgod, a barátnőd is, érti minden rezdüléset.

KATA Milyen árulkodóak a szavaid! A bántót, a fájdalomat vigyem anyámékhoz, ne téged terheljelek! Az előbb is! Én elkeseredtem - te pedig dolgoztál. Függetlenítetted magad.

PÁL Én is panaszkodhatnék. Te mondtad: az intézetben mindig ég a ház. Énkörülöttem még nagyobb lánggal. Megbízás megbízás hátán, szorító, majdnem teljesíthetetlen határidők, a nagyfőnök szeretné kivédeni, de ő sem képes rá. Igen, igen, a fele a semmibe füstöl, mert aztán módosítást követelnek, megváltoztatják a tervet, mégsem ez kell, hanem az és amaz. De amit holnapra várnak, annak meg kell lennie, ha beleszakadok is. *Ma* mindig a parancsoló holnapra dolgozom. Én is fiatal vagyok még, muszáj bizonyítanom. Néha nekem is sok. Nagyon sok. Nem foglalkozom a fáradtságommal. Csinálom. De ehhez segítségre lenne szükségem.

KATA Miféle segítségre? A munkádhoz nem engedsz! Ahhoz csak te értesz! Az lenne a segítség, ha itthon is megnémulnék!

PÁL És nem sarkitanál ilyen végletesen. Ha belátnád, hogy a rágódás, a parádés lelki élet sehova se vezet. A férfiak nem...

KATA *(belevág)* A férfiak nem szeretik a nyavalygást! Hogy mi az oka: teljesen mindegy. Fő, hogy a feleségük megfelelő szerető legyen! A többi nem érdekes.

PÁL *(kedvesen, huncut arccal)* Rád hagyom. Rád ha-gyom én. Tudniillik, nekem semmi lényeges panaszom nincs ellened. Az előbbieket csupán mellelleg jegyeztem meg. *(Át akarja ölelni Katát)*

KATA *(elhúzódik)* Csakhogy én komolyan gondolom. Ha nincs összeköttetés... vagy hiányos... *(bizonytalanul)* akkor váljunk el minél előbb.

PÁL *(játsszik, de burkoltan, úgy, hogy Kata igaznak higgye)* Szomorú ugyan... nem számítottam rá... el sem hittem volna ... de az erőszak ilyenkor semmit se használ... Ha egyszer döntöttél... Mikor akarod?

KATA Már holnap elindíthatjuk a bontópert.

PÁL Hogyan élsz majd azután? Lesznek udvarlód?

KATA Egy sem.

PÁL Miért nem?

KATA *(bizonytalanul)* Szürkék lennének... hozzád képest...

PÁL Hol lennének szürkék? Az asztalnál? Inkább szórakoztatóbbak lennének nálam. Kénytelenségből én az utolsó falattal a szájamban már visszatérek a rajzaimhoz. *(Szünet)* Te úgy érzed, hogy a mi házasságunkban már nincs semmi töltés?

KATA Egyetlen szóval sem mondtam.

PÁL Akkor javasolnék valamit. Járjunk majd fel egymáshoz a válás után is.

KATA Ez akkora disznóság! De akkora! Hogy ilyen nyíltan bevallod: csak a szeretődnek akarsz!

PÁL *(mosolyogva)* Egyszer már feleségül vettelek.

KATA Különb, tudod mit: rendben van! Legalább tiszta helyzet! Egyáltalán nem ködös, eligazodhatom benne. Fegyverbarátság: nincs. Fegyvertársam, aki bizik bennem: nincs! Van viszont egy jó kan. Az is valami.

PÁL *(tréfásan)* Több, mint hiszed, végtelen naivitásodban.

KATA Mondtam: rendben van. Sőt: nagyszerű! Nyavalygás kiiktatva. Csak azért állapodnánk meg pontosabban, mi az, ami marad. Például, milyen témákat szabad felvetnem.

PÁL A témák igazán nem fontosak. Nem is olyan lesz a szituáció. Képzeld csak el. Ma este van randevünk. Te jössz az értekezletről... *(A bejárathoz vezet Katát, kezébe nyomja az aktatáskát, mintha most érkezne. Átvált nyílt játékra)* Már nagyon vártalak, Katám. KATA Legfeljebb, hogy úgy mondjam: tudat alatt vár-tál. Egyébként nyakig merültél a munkádba. PÁL Ó, nem. Tegnap és tegnapelőtt előre dolgoztam, hogy mire ma jössz, szabad legyek.

A továbbiakban, noha egymás kezéhez sem érnek, a levegő erotikus feszültséggel telített

KATA Igazán? Akkor pompás! Akkor valószínűleg figyelsz majd rám.

PÁL Mást se teszek. Nagyon szép vagy.

KATA Nem hiszem el. Nagyon fáradt vagyok.

PÁL Szavamra: nem látszik rajtad. De hát köztudomású, hogy a szerelem a legkiválóbb kozmetikus.

KATA A szerelem?!

PÁL Minek nevezzem inkább? Esetleg: biológiai mélyáramlásnak?

KATA Igazad van. Mindegy, minek nevezzük. Nem nyelvi kérdés. Ténykérdés ... az, hogy feljöttem hozzád. Én ugyanis sűrűbb tartalmak nélkül nem szaladgálok férfiak lakására. Pedig szaladgálhatnék könnyedén, szabad vagyok.

PÁL Megtiszteltetésnek tekintem, hogy hozzám feljársz. Mondd, a férjed, akitől elváltál, az milyen ember? KATA Hiszen ha tudnám!

PÁL Három évig együtt éltél vele, valamit mégiscsak sejtened kell róla. Próbáld meg jellemezni.

KATA Hogy milyen? *(Végig bizonytalanul)* Például önző. Neki tökéletesen elég, hogy ő maga megtalálta a helyét a hivatásában.

PÁL *(végig indulatmentesen, súlytalanul)* Azért azt ne felejtsd, hogy annak a helynek a megtartása rengeteg energiát fogyaszt. És végül is, amit elért, az a te eredményed is - volt, míg együtt éltetek. Azonkívül ő éppen a feleséget nem protezsálhatta.

KATA Mentsem ég! A legkevésbé sem ezt vártam tőle. Különb... ha úgy forgatjuk... minden száz irányba forgatható... ha úgy forgatjuk, talán én vagyok az önző.

PÁL És még milyen volt a férjed?

KATA Például hűséges. A többi nőt észre sem vette. PÁL Észrevette, dehogynem. Csak a többi nő nem mágnesezte. Valószínűleg rendkívül erősen kötődött hozzád. És még milyen volt?

KATA Következetlen. Az elv és a gyakorlat sokszor kettévált benne.

PÁL Igen? Ez meglep. Nem gondoltam volna róla. És még milyen volt?

KATA Bizonyos értelemben: szöszegő. Völegénykorában mást ígért.

PÁL Láthattad: én igyekeztem megvédeni a volt férjedet. De hát: nem megy. Minek cifrázzuk tovább, pocsék fráter!

KATA *(szenvedélyesen)* Ez nem igaz! Ezt kikérem magamnak! *(Hirtelen lendülettel Pálhoz lép és szájon csókolja)*

PÁL *(miközben vadul csókolja Katát)* És te?! Te milyen vagy?! Ostoba! Korlátolt! Butánál butább! Félnótás. Eszeveszett!

KATA *(a csókok után)* Jó, jó, de miért?

PÁL Mert azt mondtad: szabad vagy. Dehogyan vagy te szabad! Én sem vagyok az. *(Már nagyon komolyan)* Egymáshoz tartozunk. Azt hiszem: amíg élünk.

Kata sír

Most meg min sírsz?

KATA A hülyeségemen. *(Miközben erősen küzd, hogy elfojtsa a sírását)* Te még nem is láttál engem bőgni. Utálok az ilyen lekvár dolgokat. Hogy ennyire gügye legyen valaki!

PÁL *(szívvel)* Csak az az esztelenség ... a legnagyobb esztelenség, ha az ember maga rongálja a sorsát, rongja meg az örömeit. Fiatalok vagyunk és szeretjük egymást. Neked nincs jogod kétségbeesni.

KATA (újra sírva) Más... öntörvényű ... nem vegyű-
hető... Már úgy kimerültem, hogy beszélni sem tu-
dok. Es akinek kárpótlása sincs? Mint Emmának. FAL (most
emberi gyengédséggel karolja át) Gyere. Ka-
ta. aludnod kell. (Kifelé vezetői) Megágyazok. (Kimen-
nek a színről)

A szín kis ideig üres, majd bejön Emma, majdnem
ugyanolyan ballon- vagy lódenkabátban, mint amelyet Kata
viselt - ez kissé a kor uniformizáló hajlandóságát érzékelteti
-, aktatáskával. Emma is fáradt, rosszkedvű, mégis jóval
több erő van benne, mint Katában volt, amikor hazajött

EMMA (a közönséghez) Én még csak most értem haza a
klinikáról. Azt már tudják önök, hogy nem Katáékkal
lakunk együtt, ez itt pillanatnyilag a mi lakásunk. Vagyis
az a baj éppen, hogy nem a miénk. Nekem nem otthonom.
Anyáé.

Szításné görgőkre szerelt varrógépet tol be, olyan látszattal,
mintha szinte hozzánőtt volna a géphez, mintha egyik
lennének. Háziruha van rajta. Az átrendezés a

retkező párbeszéd közben zajlik, most úgy, hogy a
imikát alig veszik észre, figyelmüket csak a dialógus köti
le. Tehát az alábbiak közben hoz be Emma egy
spanyolfalat, egy próbababát és hoznak be mindketten
számos készülő ruhát és anyagot. Ezeket a spanyolfalra és
a próbababára teszik, amelyek eltakarják az íróasztalt és a
rajzasztalt. A ruhákból még az egyik fotelre is jut. Az sem
baj, ha a jövés-menés közben egy-egy szavuk a színpalak
mögül hangzik. Végül Emma leveszi ballonkabátját. Más
ruhát visel, mint az esküvőn

SZITÁSNÉ Későn jöttél, kislányom. Mar háromszor
melegítettem meg a vacsorádat. Mind a háromszor azt
játszottam: abban a másodpercben, amikor le-emelem a
lábast a rezsóról, akkor hallom meg a kulcsod csörgését.
(Fájdalmasabban, mint ahogy az ügy megérdemli) Nem
így történt, sajnos. Pedig frissen nagyon finom lett volna a
karfiol morzsában, de a sok melegítés egyáltalán nem
használt neki.

EMMA Nem kérek semmit.

SZITÁSNÉ Hogyhogy nem kérsz?! Olyan hites az a benti
koszt, hogy azon akársz élni?

EMMA (ingerülten, de nem nagyon utálatosan) Cseppet
sem híres! Már dögéhes voltam, amikor haza indultam. Be
is ugrottam egy büfébe. ettem két vajjas zsemlet és
jöllaktam.

SZITÁSNÉ Egy büfében?!

EMMA Mondtam. Grandiózus probléma ez az egész!
Nagyon kérlek: máskor ne melegíts miattam háromszor,
melegíték magamnak, ha keli!

SZITÁSNÉ Legalább almát egyél.

EMMA Azt sem eszem, és kérve kérlek: ne kínálj még
ruszornyolcszor. Körülbelül ennyi a napi átlag.

SZITÁSNÉ fél a lánya rosszkedvétől, nem mer vitat-
koznij) Még mindig fáj a fejed?

EMMA Már nem fáj. Dél körül elmúlt.

SZITÁSNÉ A fogorvoshoz eljutottál?

EMMA (dühösen) Nem jutottam el!

SZITÁSNÉ Azzal a töméssel nem lehet sokáig várni.

EMMA Magam is orvos lennék, rám bízhatod!. Lassan-
csendben, de biztosan megőrülök, ha ennyit foglalkozol a
dolgaimmal.

SZITÁSNÉ (keserűen) Az igaz, hogy egyoldalúan. Te
semmit sem kérdezel tőlem. Azt sem, hogy kik jártak itt
ma.

EMMA (unottan darál) Nem mindegy, hc - az elefánt
Harváthné vagy az az egérke Vargáné, hogy a negy-
venéves Nagyné, aki megadta magát az öregedésnek; es
már vénasszony, vagy a negyvenéves Kissné, akt édes-
bájos, icjicji lánykát alakít?!

SZITÁSNÉ Nem mindegy. Belőlük élünk. Vagyis éltünl
tavalyig, amíg nem volt önálló kereseted.

EMMA (most szívvel) Ezen semmi sem fordul meg
anyukám. Azon a mikroszkopikus kezdőfizetésem Az
ne hidd, hogy emiatt jár a szám, hogy ennyi dí csőség már
a fejembe szállt. (Nehéz elszánással) És végképp ne hidd,
hogy amit mondani akarok ...

SZITÁSNÉ (érzi, hogy rossz készül, belevág) Ne mond

most semmit. Emma. pihened kell. (Gyorsan) Nap-közben
pihentél? Egy kicsit legalább? Hiszen kora reggel kezdél.

EMMA (nem erre figyel, az foglalkoztatja, amit közölni
akar) Szusszanásnyi időm se volt... (Kínlódik) Anyukám,
meg kell értened ... Kiinek könnyű? Nekem a legkevésbé.
Es nem azt jelenti, hogy elszakadnánk egymástól...
Egyszóval ma felajánlottak ... Viszonylag klassz dobás
tőlük... Kaphatok egy kis szobát a klinikán!

SZITÁSNÉ (dermedten) Milyen célra?

EMMA (az ellágyulás és az ingerültség állandóan vál-
takozik benne, most ingerült) Milyen célra? Vajon? Hogy
ott lakjam.

SZITÁSNÉ (habog) Es akkor el.. elköltöznél?

EMMA Már régóta szükség lett volna rá. Csak nem tudtam
megoldani.

SZITÁSNÉ Nem nyújtottam én neked minden tőlem
telhető? Miért ... miért lett volna régóta szükség rá?

EMMA Rengegetet küszködtél értünk. Nem is felejttem el
soha. De azt akard megérteni anyám, hogy engem nem
köthetnek gúzsba az érzelmi szálak. A tét nagyobb.

SZITÁSNÉ Ha akarom se értem...

EMMA Akkor először nézz körül. Mi jelez itt engem? Hal-
lakom itt én?

SZITÁSNÉ Mit csináljak? Ha egy szobánk van. Hová

tegyem a gépet és a többi holmit? És én... én azt

hittem: a nagyasztalnál is jól lehet tanulni, dolgozni.

EMMA Lehetne, ez a legkevésbé, nem a bútorokon

múlik. Mire hazaérek, ki vagyok facsarva. Azonnal

aludnom kellene. Azt nem! Vacsorázzak, meséljek. Egy
órám is elvész, annyit nyúzol.

SZITÁSNÉ (kétségbeesetten) Nyúzzlak!

EMMA Jaj, ne lovagoljunk szavakon! Magam is tudom,
hogy szeretetből. De a tények tények: elvész egy tirám. És
azután még mindig nem alhatom. Hátha becsenget egy
elkésztet kuncsaft. Néha be is csenget, van képe este féltíz-
tízkor.

SZITÁSNÉ őket is kifacsarják, agyongerhelik, dolgozó nők.

EMMA De én nem áldozhatom fel a pályámat Horváth-né.
Vargáné, Nagyné és Kissné ruháiért! Ha időben
lefelekhetnék, beállítanám a vekkert hajnali négyre.
Indulásig még jócskán tanulhatnék. Különben sem lehet.
Csak akkor ébredek fel, ha végighúzom a vekkert. Téged
is riasszalak kora hajnalban?

SZITÁSNÉ Megvan a diplomád és a temérdek tanulás
mögötted! En csak boldog voltam. De hát ennek soha
sincs vége? Olyan nehéz állás mellett, mint a tiéd!

EMMA Azért nehéz, mert robotmunka. Hogy úgy
mondjam: csak érintőlegesen szemorvosi. Es éppen ebből
kell kiverekednem magam a továbbtanulással. Azon :elül
izgatnak a problémák. Az egyetlenem tüliak. Talán egyszer
majd valami vadonatújat produkálhatok. Például a
zöldhályog, vagy a retina-leválás gyógyításában. Es ha
történetesen Kőr Horváthnének vagy Varzánénak vagy
Nagynénak vagy Kissnének szüksége lesz rám, akkor
fontosabbat nyújthatok nekik, mintha itt rostokolok a
barhend pongyolájuk vagy a cuki blúzoeskájuk kedvéért.

SZITÁSNÉ (tompán) Igen. Fontosabbat nyújtasz. (Szünet)
Annyira idegenül mondtad,) hogy itt rostokolsz ... mintha
máris... mintha sohase lett volna az otthonod ... Itt születél.

EMMA Nem engedhetem meg magamnak, hogy elérzé-
kenyüljek, elgyengüljek. Állandóan látnom kell a célokat -
tussal a falra írva!

SZITÁSNÉ Ez is olyan kemény... olyan... embertelen.

EMMA Pedig az embereknek akarok segíteni.

SZITÁSNÉ Azt teszed, a klinikán!

EMMA Hogyne, mint valami jobbjáta műtős. De ők több
támogatást kapnak. A prof és az idősebb, rangosabb
kollégák ... legény a Talpán, aki eligazodik rajtuk. Sokszor
fantasztikusan aldozatosak a betegek-

kel. Valóban azok, ha ma divat is szidni az orvosó. De
engem, engem annyira gátolnak, hogy az már néha a
betegek rovására megy. Ma is! Különleges operációk
volt, ne haragudj, ha nem részletezem, ugyse értenéd,
anyu. No. én asszisztáltam az egyik tanársegédnek. Műtét
közben ezt kér, azt kér, am azt kér,

olyasmiket is, amikről életemben sem hallottam. A szívem dobolt, a hátamon csurgott a verejték, a régi, gyakorlott asszisztensnő pedig vizszlaszettel figyelt. Ő ugrott oda, ő adta helyettem ... Alaposan leégttem. Ha a tanársegéd az operáció előtt tíz percet szán a tájékoztatásomra, hibátlanul szerepelhettem volna. De nem szánt. Az a benyomásom: eltökélten nem. Folyik a meccs. Az eredmény elsősorban azon múlik: ki bírja, ki nem bírja idegekkel.

SZITÁSNÉ *(dúltan)* Az ilyen lelkiismeretlen orvost fel kell jelenteni! Nincs más hátra!

EMMA Nem lelkiismeretlen. A beteg végül is megkapott mindent, amire szüksége volt. És a kolléga ki-tűnően operál. Csak egy kissé ravasz férfiú. Mellesleg próbára teszi az én idegi teherbíróképességemet. Amúgy sem érnék el vele szemben semmit. A tanár-segéd pompásan fekszik.

SZITÁSNÉ Hol?! Te talán nem végzel elég társadalmi munkát!

EMMA *(mosolyogva)* Ki sem látszom belőle.

SZITÁSNÉ Hát akkor? Még sincs szavad?!

EMMA Szövevényes dolgok ezek, édes. Akad szerencsére egyértelmű igazság is. Az, hogy nekem bizonyítanom kell! Hatszor annyit, mint a férfiaknak. Hatszor ... ez túlzás. De hogy háromszor annyit, az reális. Ha egyszer nem az én közegem, amibe egyelőre beleszorítanak, tessék, verekedjem ki magam belőle! Ha háromszoros erőfeszítéssel, akkor háromszoros erő-feszítéssel! A klinikai szobámban akkor alszom, akkor kelek majd, ahogyan a legcélszerűbben kihasználhatom a szabad óráimat. Közlekedéssel sem kell időt töltenem.

SZITÁSNÉ *(szánalmasan)* De hát te... te nem tudsz gondoskodni magadról. Nem tudsz főzni egy finomabb falatot... És a mosás... és a...

EMMA *(belevág)* Ami nekem kell, az meglesz! SZITÁSNÉ

Tehát ez már... ez már megfellebbezhetetlen határozat?!

EMMA Nem dönthettem másképpen, anyukám.

SZITÁSNÉ Ha ott lennél kéznél, bármely pillanatban zavarhatnának. Éjszaka is, ha balesetet hoznak. Örökké inspekcióna rángathatnának. És még így is jobb neked, mint hogy velem élj!

EMMA Ugyanannyi inspekción lesz, mint eddig. Ezt előre tisztáztam. Az pedig, hogy ilyen sértődötten, sebzetten beszélsz, az nem méltó hozzád. Te nem ilyen vagy, nem ilyen... szegényes. Mindig képes voltál életben gondolkodni, a pályánkra, jövőnkre tekinteni.

SZITÁSNÉ A hármunk jövőjére. Van anya, glóriás szent inkább, aki önmagát teljesen kihagyja a tervekből?! Én most már egészen kimaradok ... Azt hittem pedig: részt vehetek majd a lányaim életében. És te azt sem kérdezed: velem mi lenne azután?

EMMA Bocsáss meg: hiábavalóan érzékenykedsz. Mi lenne veled? Napközben egymás után jönnek a megrendelőd, nem vagy egyedül. Este elmegy Kataékhoz, vagy én nézek ide, amikor tehetem.

SZITÁSNÉ Amikor teheted! Hiszen egy moziba nem jutsz el! Ha társaságba hívnak, lemondod!

EMMA *(átöleli anyját, most ő is kinlódik)* Mit tegyek, édes?! Félig-meddig nem lehet! Nem lehet! *(Hirtelen megkeményíti magát)* A holmim egy részét holnap reggel viszem a klinikára, a többiért este jövök el. Ugye a kamrában találok a nagy bőröndöt, a régi dunyha alatt?

SZITÁSNÉ *(révetegen)* Már reggel? ... Holnap? ... Akkor én holnap éjszaka már egyes-egyedül leszek. És attól fogva mindig...

A szín teljesen és oly hirtelen sötétül el, mint amikor rövidzárlat van. Hangos, zaklatott-viharos zene szólal meg. Kis ideig külön hallatszik, eközben láthatatlanul viszik ki a koromsötétben a varrógépet, spanyolfalat, próbababát és a ruhákat. Behoznak egy gyerekkocsit és egy telefonkészüléket. Emma kimegy. A zene Szitásné első szavai közben halkabban, de bent marad, majd ki-úszik. A továbbiakban csak Szitásné fejét világítja meg kissé egy kevés fény - némileg irreális hatással. Esetleg úgy, hogy a fej nagy árnyéka essék a háttérfalra

SZITÁSNÉ Az éjszakáim! Nappal jobb, igen. Nappal nem is értem az éjszakáimat. De ilyenkor éjszaka sem

a nappalaimat. Hogy is tudok dolgozni! Szinte ugyanúgy, mint azelőtt. Mintha még szükség lenne rám. Kevés a kisvarrónő. Udvarolnak nekem, hogy vállaljam el. A pénzért teszem? Jaj, aki pusztán a pénzért dolgozik! Én Kataért és Emmáért varrtam meg Horváth-né ruháját. És most is megvarrom.

És az még jó, hogy éjszaka is eszembe jut Horváthné, Vargáné, Kissné és Nagyné. Olyan... olyan valóságosak, még éjszaka is. Ővelük is védekezhetem, amikor rémek támadnak az éjszakából. Roppán a bútor ... Reccsen a parkett, mintha lépések közelednének ... Kinek a léptei? Betört hozzám valaki, hogy kiraboljon. Ne fáradjon, betörő úr, engem már kirabolnak. Nem kellek se Katának, se Emmának. Csak mivel nem szivtelnek, megjártsszák néha, hogy egy kicsit még kellek azért. Egymás között pedig bizonyára szidnak, hogy milyen ostobán érzékenykedem. Mondogatják valószínűleg: „Ez az anya stramm és erős asszony volt még nemrég, most pedig annyira sértődős, hogy azt sem tudja az ember, mit kezdjen vele.” Most már énnekem az lesz az életfeladat, hogy ne legyek terhükre.

Kata elköltözése természetesebb volt. De amikor Kata dunyhája mellé kikerült a kamrába Emma dunyhája is! Több mint húsz évig hallgattam a lélegzésüket. Az nagyjából körülbelül nyolcezer éjszaka. Kicsi korukban gyakran felkeltem hozzájuk, ha lerúgták magukról a dunyhát, vagy ha vizet kértek. És pereltem: „De sok baj van veletek, nem hagyjátok nyugodni az embert!” Azután megnőttek. „Kata, ne járj ilyen későn haza, nyugtalan vagyok, aludni sem tudok miattad.” „Emma, ne égesd a villanyt éjjelig, tönkreteszed a szemed, és aludni sem tudok miattad.” És mind-ennek mézize volt, most érzem csak. Most, hogy szálkás és sós az éjszaka. Igen, a szorongás sós ízű. Azt hallom: a magányt is meg lehet szokni. Talán igaz. Nappal egész tűrhető. Sőt, amióta nagymama lettem, az is megtörténik, hogy egyenesen jókedvű vagyok. Egyszer csak elönti az embert a büszkeség az unokája miatt. *(Szégyenlősen)* Még az is ... az is, hogy fiú eb-ben a mi lányos családukban! Holnap meg is látogatom Andriskát. *(Kuncogva)* Viszek neki csokoládét. Az anyja nem helyesli, azt mondja: korai még. De a gyerek imádja. Majd a szájába dugom, ha Kata nem látja. Finom tejcsokoládé. Itt a környéken nem kapok, bemegegy érte a belvárosba és viszem Andriskának. Csak az éjszakát kell átvészelnem! (A sötétben kimegy)

Hirtelen kivilágosodik, és hangosan csenget a telefon. Kata beszalad a készülékhez, háziruhában. Egész lényé maga az áradó boldogság. Kb. másfél évvel ezelőtt láttuk utoljára

KATA *(a telefonba)* Halló, Bojtiné. *(Kis szünet után)* Jó estét, Zoltán. A férjem még bent van az intézet-ben. *(Kis szünet után, zavartan)* Dehogy felejtettem el, tegnap este is emlegettük Palival, hogy lejár a határ-idő. Ma valahogy mégis kiesett a fejből ... Tudja, naphosszat a fiammal foglalkozom. *(Boldogan)* Megvan az eredménye, pompásan fejlődik! *(Szünet. Cseppet sértetten)* Nem, Zoltán, nem fogjuk fel könnyedén, is-merhetne minket. Különbben sincs vagyronról szó ... Amint Pali megkapja a fizetését, azonnal visszaadjuk. *(Szünet)* Néhány napon múlik?! Kérem, legyen türelemmel. Értsen meg minket. A fiam születése után kicsit megbillent a gazdasági egyensúlyunk. Elképzeli-ni sem tudja, mi mindenre van szüksége az ilyen tőpörtyűnek. *(Kattanás. Kata a gyerekkocsinhoz lép, fiához beszél. A baba alig látható)* Zoli bácsi letette a kagylót. Nem köszönt el. Ehhez mit szól, Andris baba? Azt javasolom, fűtüljünk rá! Apád azt szeret-né, ha már most visszamennék az intézetbe, akkor több pénzünk lenne. De én egyelőre nem tudlak téged itthagyni. Képtelen vagyok rá. Ötszáz forinttal tartozunk Zoli bácsinak. Ötszáz forintért ugrál! Ezt azért mesélem el neked, mert szeretném, ha megszokná, hogy mi majd mindent elmondunk egymásnak. Kölcsönösen és mindent. *(Szünet)* Csak egyetlenegy nem. Most bevallom, amíg nem értem meg. Aztán többé nem is gondolok rá. Mert irtózat. És felfogha-

tatfan. Az ember önmaga számára is rejtély. (Szünet) Én téged nem akartalak! Lehetőség, hogy egyszer később megértenéd majd. miért nem. Alig győztem a vívást, és félttem: ha még egy csecsemő is megterhel... Látod, Andris, ez a téveszme. Hogy megterhel! Ennekem fogalmam sem volt róla, mekkora boldogság, hogy te a világon vagy! A legnagyobb bünt önmagam ellen követtem volna el. Ha megfosztom magamat tőled. Manapság nem engedik elvenni a magzatot. Oly képtelen, felfoghatatlan emlék: két orvost kerestem fel privátim. Nem vállalta egyik sem, túlságosan nagy a kockázat. És ha esetleg meg is értenéd egyszer mindezt, soha nem szabad megtudnod. Ez az egyetlen-egy: titok marad miközöttünk. Mert azt akarom, hogy fontosnak érezd magad a földön. Olyannak, akire mindig szükség van. Anyukád pedig... mármint hogy én ...

Kopogás az ajtón

Tessék.

Bejön Szitásné, nagy retiküllel, tavaszi virágcsokorral. frissen, derűsen. Kata örömmel szalad elé, átöleli

De jó, hogy eljöttél, nagymama!

SZITÁSNE (kedvesen zsörtölődik) Csak hogy bárki más is jöhetett volna. Akár egy betörő is, kényelmesen. Miért nem zárod kulcsra az előszobát, Katám? (Csokrát az asztalra teszi)

KATA Különlegesen buta betörő lenne az! Ugyan mit vihetne el tőlünk?

SZITÁSNE (a gyerekékcsohoz lép) De drága! Egész nap rá gondoltam. Legalább ötször akartam elindulni. Ha ilyen hírtelen kitavasodik, megbolondulnak a kuncsaftjaim. Mind ma hozott anyagot, alakítást. Egyikük már a lépcsőházból szipkázott vissza. En pedig?... (Nevet) Akár egy szerelmes kislány. Ugráltak az idegeim türelmetlenségemben, mikor mehetek már a randevúra. Andriskámhoz. Legszívesebben vele lennék éjjel-nappal.

KATA Én is, anyu. Ezt a tökmagot lehetetlen megenni.

SZITÁSNE Milyen aranyosan mozgatja az ujjait. (A kocsi fölé hajol) Ki van itt, Andriska?! (Izgatottan felkiált, mintha szenzáció történt volna) Nézd, nézd, Kata! Rám bökött a mutatóujjával! Ez egészen rendkívüli egy ilyen csöppségnél!

KATA (mosolyogva.) Azért még nem biztos, hogy zseni. Talán nem is fontos. Egészséges legyen, erős, kiegyensúlyozott. Ha mellette vagyok és neki élek, remelem: biztosíthatom... Csak amíg cseppet nagyobbacska lesz. Rövid, átmeneti időre ...

SZITÁSNE Nincsen valószínűtlenebb, mint az idő ... Néha megszedülök, ha eszembe jut, hány éves vagyok... Tegnap voltatok kisgyerekek. Tegnap még te feküdtél a gyerekékcsoiban. Kata.

KATA Es holnap már András megy iskolába. Nem lesz vele gondom ... Onállósulni akar ... Nemigen lesz rám szüksége... Én meg visszatérek a munkámhoz.

(Más hangon) Emma most is szünet nélkül dolgozik? (Nem várja meg a választ - sértetten) Egyszer látogatott meg a kórházban, háromnapos korában látta Andrást, azóta nem kíváncsi rá.

SZITÁSNE Hogy mondhatasz ilyet! Folyton emlegeti. Kérdeget, mit csinál. De hát Emma most még nehezebben gazdálkodik a nap huszonnégy órájával, mint eddig. Nagyon zaklatott, mivel...

KATA (gúnyosan beleszól) Nagyon zaklatott, mivel még mindig nem kapott Nobel-díjat, holott számítási szerint ennek már legfőbb ideje lenne! (Szitásné fejcsóválására, kedveskedően) Nahát, anyukám, milyen is vagyok én! Te gyönyörű csokrot hozol, én meg vízbe se teszem. (Felkapja az asztalról a csokrot, a kijárat, jelé indul, összeütközik a belépő Pállal, nevet és arcon Csokolja férjét. Pál dühös, ideges, de fegyelmezi ma-gát, mosolyog)

PAL (a csokorra, tréfásan) Udvarlód van?

KATA Mamám van. (Kiszalad)

PÁL Kezit csokolom.

SZITÁSNE (aggódva, szeretettel néz a vejére) Palikám, mintha rossz bőrben lennél...

PÁL Túlságosan sok a gondom, mama.

SZITÁSNE Talán zavarlatt is. Pihennél... (Bizonytalanul)

Elbúcsúznék ...

PAL Dehogy zavar a mama. Csak azt tessék megengedni, hogy ne tekintsük vendégnek.

SZITÁSNE Ha rajtam múlik ... Én igazán otthon érzem magam nálatok. Inkább, mint a saját üres lakásomban...

PAL (megnézi Andrást, rámosolyog, azután ellép a kocsitól) Napról napra nő ez a gyerek. Nemsokára fiatalember lesz.

KATA (visszasiet a vázába tett virággal, tréfásan, férjéhez) Voltaképpen tőled kellene kapnom az első tavaszi csokrot.

PAL (kirobban az eddig féken tartott idegesség, kiabál) Virágra sem költöhetek, egy vacak szimpla feketére sem, amíg vissza nem adjuk azét a nyomorult ötszáz forintot! Ez a krajcároskodás nem az én stílusom! Még kevésbé nekem való, hogy Zoltán itt legyen a kapuban! Itt lesett és fenyegetőzött, hogyha egy héten belül ki nem egyenlítjük!... Vele állítólag nem tudott szót érteni a telefonban.

SZITÁSNE (ijedten) Miért nem szóltatok, gyerekeim?! Van egy kis megtakarított pénzem, igazán szívesen! Miért nem szóltatok?!

PAL Mert ez sem megoldás! Egyik adósságot a másikkal foltozgatni! Ugyis tartozunk ide és amoda. Kata azt hiszi: ő az első a történelemben, aki gyereket nevel! (Ugy mondja, mint valami, óriási luxust) Hűtő-gépet kellett vennünk! És még mi mindent! Andris egészsége érdekében! Tűzás a tűzás sarkában.

KATA (kedvesen) Ne háborogj már! Holnapután: fizetés.

Visszaadjuk ennek az undok Zoltánnak. PAL Vannak még néhányan. (Feszengve) Igazán azt szeretném, hogy az én munkám fedezze... Többet már nem dolgozhatom. Mit tegyek, ha lehetetlen megélni egy fizetésből. Hibás a gazdasági struktúra.

KATA (csodálkozva) Hibás?!

PAL (kapkodva, darálva) Ebben a vonatkozásban.. Nem jelenti azt, hogy az eredmények nem imponálóak! Talpra állt az ország! Hihetetlen gyorsan! (Dühösen) Persze, hűtőgépek és toronyórák láncsal nincsenek belekalkulálva!

SZITÁSNE Kérlek, Pali, hogy fogadd el. Amennyit össze tudok szedni. Ez nem tartokás, majd megadjátok, amikor könnyen tehetitek. Ha öt év múlva: öt év múlva. Csak békesség legyen köztetek!

KATA (nevetve) Békesség van köztünk, ha ez nem is feltűnő éppen. Mi már tudjuk, hogy egy-egy ézzeneg semmit sem számít.

PAL Köszönjük a mama felajánlását, de nem megoldás. Mi vagyunk a fiatalok, nekünk kell dolgoznunk. (Szünet, Katára néz, reagálást vár) Kata születési szabadsága már lejárt. (Szünet, majd nyóósának) Nem szeretik az intézetben, ha valaki nem megy vissza rögtön a szabadsága után.

KATA (elkomorul) Az intézetben sok mindent nem szeretnek. En meg gondolni sem szeretek rá... Jobb itt-hon a tejszagban... Etetés, mérés, fürdetés, séta, ház-tartás... van énnekem munkám.

SZITÁSNE De mennyi!

PAL Mit változtat azon, hogy egy fizetésből nem tudunk megélni. Azonfelül Katának hivlatása van.

KATA (gúnyosan) Igazán? Biztos vagy te ebben?

PAL Én igen... De az ...

KATA (beleszól) Te igen? Ennyire határozottan?... PÁL (ingerülten) Én igen, de az intézet munkatársai szemében: aki otthon marad. amikor már nem okvetlenül kell, az henyé úrinő!

KATA (gúnyosan) Ha legalább azt lehetne tudni, milyen kép keletkezik az intézet munkatársainak szemében! Mondhatom: változatos kép! Amikor kiderült, hogy állapotos vagyok, agyonünnepeltek. Így a kismama, úgy a kismama! A kismama cukrovízzel leöntve. Azonnal gyanakszom, ha valami émelegyősen édes. És nyertem! A hátam mögött morogtak. A fejüket csóválták. Ugyanazok. „Hát lehet a nőkre számítani?! Egyszer csak fogják magukat és szülnék!”

SZITÁSNE Kévs a megértés az emberekben.

KATA Kivált akkor kevés, ha igazolni akarják magukat. „fine, minek is adtunk volna neki feladatokat?!”

Hogy azután feladatai birtokában pelenkát mosson?!"
PÁL Bármit inkább állíthatsz, mint *hogya* az anyaság-nak nincs ma becsülete!

KATA Van, hogyne. Szüljétek csak tucatszám a gyerekeket! És közben kulizzatok, szakadatlan! És mellesleg: legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei atyátok!

PÁL (*féltréfásan*) Tessék mondani, mama: mikor kezdődött Katában ez a hajlam a ríkító túlzásokra? Ha le tetszett küldeni tíz deka vajért, azt panasztolta, hogy egy mázsát kell hazacipelnie?

SZITÁSNÉ Megvan neki is a keserősége...

KATA Cipelném én a mázsa súlyt! Akár úgy is, hogy tíz dekának hazudnám! Ha célja lenne. Csakhogy az újoncudóm el talált húzódni.

PÁL Visszamegy az intézetbe és megbeszéled a...

KATA (*belevág*) Tehát visszamegyek. Te már eldöntötted! Később, Pali, később igen. Megmondtam: ha Andriska felcseperedett egy kicsit. Átmeneti idő ez...

PÁL Az átmeneti időben teljesen eladósodunk. Én nem tudok dolgozni azzal a nyomasztó tudattal, hogy...

KATA Megigérem, hogy spórolok. Ennivalón kívül semmit sem veszek. Andris kedvéért összehúzzuk magunkat. Elég boldogság, ha egész nap láthatom.

PÁL Összehúzzuk magunkat! Vonzó perspektíva! Vezeklünk, mert egy gyerekünk van. Hány asszony dolgozik három, négy gyerek mellett is!

SZITÁSNÉ Néha ők is pihennek. Az idegklinikán. (*Szünet*) Ha az ember legalább azt tudhatná, mire vágyjon! Én a hivatásnak neveltem Katát. De ha annyi keserősége volt... Most meg olyan boldog!... És ha egyszer semminek nézik a rendkívüli tehetségét!

PÁL Ha sokáig marad itthon, egyszerűen: vissza sem fogadják!

KATA (*döbben*) Nem fogadnak vissza?! Hiszen rendelet is van...

PÁL Átszervezésre hivatkoznak... Vagy más ürügyet találnak... Ertsd meg, nem tartják becsületesnek, ha egy mérnök, akire az állam vagyonekat költött, a gyerekkocsi mellett mindjárt kényelmeskedő nyárspolgárosszonnyá változik.

KATA (*tompán*) Jól van. Rendszerben. Elsején újra kezdem. Nem akarok becsületesen válni. (*Szünet*) De akkor rákapcsolok. Hogy végre kivergődjek az újoncstátusból. Hogyan osztjuk be a napjainkat, Pali? Reggel te viszed a bölcsödébe Andrist? Vagy te mégy érte délután? Vagy te fürdeted, főzöl és mosol rá?! (*Pál nem válaszol, fészeng*) Szónoki kérdések, nyilvánvaló. Te nehezen kelsz, éjfélig dolgozol. Csakhogy ezentúl én is. Be kell hoznom a lemaradást, fejlődőm kell. Délután neked értekezleted van, tárgyalásaid, milliós beruházások sorsa dől el, nem állhatsz fel, hogy zárják a bölcsödét. Azután oly fontos munkákat hozol haza, nem csekélyesség este hozzálátnod. (*Kissé hisztérikusan*) Csak nem kívánhatnám, hogy passzírozd át a spenótot! Csak nem kívánhatnám, hogy...

PÁL (*beleszól*) Várj, várj, hagyj már abba! (*Mentő ötlete támad, izgatottan fordul anyósához*) A mama oly áldozatos és önzetlen volt!... Kérés nélkül felajánlotta azt a kis megtakarított pénzét. Pedig rengeteget dolgozott érte! Ez mégsem segítség! Mással segíthetne rajtunk... Ha el tetszene vállalni...

SZITÁSNÉ Mit? Pontosan mit?

PÁL (*zavartan*) Délután hazahozná Andriskát, és aztán az esti tennivalókat...

SZITÁSNÉ (*rosszul esik nemet mondania, bizonytalan*) Az egész napi munkám után?... Be sem fejezem öt óráig... Én ehhez már fáradt vagyok... Egyszer-egyszer: örömmel... De hogy minden délután... és késő este menjek el tőletek ...

KATA Nem anyunak való. És szívtelenség lenne agyonfárasztani.

PÁL Kényelmesebben is lehetne. A kis szobánk most nem sokat mutat... de kicsinosítanánk ... Ha mama átadná valakinek a lakását... Eleget varrt már életében...

KATA Én nem merném erre kérni anyut ... Pedig csakugyan nagyszerű lenne, ha hozzánk költöznél... (*Habozva*) Gondold meg, anyukám: nem szeretted a magányt... És te mondtad, hogy legszívesebben éjjel-

nappal Andriskával lennél... És amióta az eszedet tudod: csak varrtál és varrtál...

SZITÁSNÉ (*tompán*) Egyhangú élet. Kimerítő is. De sokkal jobb, mint a háztartási alkalmazottaké!

Kata és Pál élénken akar reagálni

Ne szóljatok közbe! Az igaz, hogy ha kis ideig nem látom Andriskát, szenvedek utána. És szenvedtem, amikor Emma is elköltözött, gondoltam: mindent oda-adnék érte, hogy mellettem legyetek megint... Az ember ezt mondja, azt gondolja... jár a szája, mozog a lelke... De ha választani kell, kiviláglik, hogy semmi sincs úgy egészen... Az éjszakáimnak réme van - de a nappalaimnak fűggetlensége! Én már nem szegődöm el... még tihozzátok se, gyerekeim. Fizetést nem fogadnék el tőletek, és... ne haragudjatok rám ... adni se tudnátok... Én meg... ha elfogyna az a kis saját pénzem, nem akarnék tiz forintot kérni cipősaekalásra. Fura az ember. Egyszer csak úgy rémlik: rosszabb tiz forintot kérni cipősarkalásra ... rosszabb, mint a magánya.

Kata és Pál többször lélegzetet vesz, hogy közbekiáltson, de Szitásné nem engedi szóhoz jutni őket

Nincs értelme, hogy vitatkozzunk. Tudom, mire vagyok képes. Egy-egy alkalommal szívesen segíték. De mindig nem lehet. Emmával is törődőm kell. Különös mostanában... (*A szín lassan sötétülni kezd*) Kapkodó, szeszélyes... soha nem volt ilyen... Lázas a szeme... Mintha betegség készülődne benne... Félek, hogy valami baja lesz... Félek, hogy nem vigyáz magára...

EMMA (*hangja a színpalak mögül hallatszik - egyszer-re nyugtalanul és fickós jókedvvel*) Bizd csak ide! Remekül érzem magam a bőrömben! Néha ragyogóanf És ha nem: akkor is újszerűen!

A szín már egészen sötét. Szitásné, Kata és Emma a színpad előterében áll, láthatatlanul. Alábbi szavaik közben, a hátuk mögött: derékszögben felállított két fehér csempés falból sarkot képeznek a díszletezők. Ez a két magas fal takarja Katáék jellegzetesebb bútorait, leválaszt egy darabot a térből. Ebbe a kis saroktérbe fehér bőrheverőt, fehér asztalkát és két széket állítanak. Az alábbiakat mindhárom szereplő felfokozottan mondja. Nem egymáshoz beszélnek

KATA Ha Emmának egyszer gyereke születne, úgy szeretném, mint a sajátomat. Én a magaménak is érezném azt a gyereket!

SZITÁSNÉ Nem hiszem, hogy Emma valaha is megismeri az anyaságot. Hogyan is mondanák, akik szeretik a képes beszédet? Emma más hullámhosszra állt. Vagy állították?! Talán elsősorban én?! Eppen én?! Pedig ha ma már fáradt vagyok is az áldozatokhoz, elsősorban anya voltam.

KATA Háromnapos korában látta Andrást, és azóta nem kíváncsi rá. Ezt azért nem hittem volna.

EMMA Milyen hallatlanul furcsa ellentmondás! Amióta beleszerettem Györgybe, a kerek világon minden megtelt, jelentős lett és plasztikus. Rémlik: eddig síkban éltem, két árva dimenzióban. Mégis... ugyanakkor... ahhoz képest, ahogyan György érdekel... ahhoz képest minden egyéb, az a sok telített jelenség... mit tegyek, hatodrangú.

SZITÁSNÉ Olyan, mintha betegség készülődne benne... Vagy nem betegség? Valami más veszély környékezi? Csak azt érzem biztosan, hogy tehetetlen vagyok...

KATA A hatalmas, elsöprő hivatástudatod! Muszáj elfelejtened, Emma, hogy közben ember is lennél és nő is?! Sőt, még András egyetlen nagynénje is! Érdekei is téged, milyen tüneményesen fejlődik a babám. Mit értesz te a selymességéhez. A tejszagához! A nevetéséhez! Emma, te szegény!

Kata és Szitásné eltűnik a sötétben. Mire a szín kivilágosodik, Emma a fehér bőrheverőn ül, csinos, délutáni ruhában. Frizurája nőiesebb, mint eddig. Egész lénye kivirágzott. Kezében könyv, egy pillanatra belenéz, majd

kifele fülel. ? Újra olvasni kezd a könyvet. de máris lete^{szi}. Messzire néz, egy nagyon jóleső emléken kik. Hirtelen mellette terem György - kb. harmincöt éves, jó külsejű, sima modorú férfi. Emma felugrik

EMMA (önfeledten) Édesem! (Forrón összecsókolóznak)

GYÖRGY Nem kopogtam. Hogy ne keltsek feltűnést.

EMMA A portás biztosan megkérdezte, kihez mégy.

GYÖRGY (nevetve) Nem ijedek meg egy kis túlbuzgalomtól.

EMMA A betegeknek ma nincs látogatási napjuk.

GYÖRGY (kissé bosszúsán) Miért nem szóltál, hogy látogatási napon jöjnek? Olyankor nyilván: semmi komplikáció. Ez ügyetlenség volt, drágám!

EMMA (váratlanul dűltan) Ügyetlenség! Szeretem, ha így beszélsz! En nem vagyok rutinos nő! Nem szoktam randevűzni itt. Te vagy az első férfitendégem.

GYÖRGY (könnyedén) Ha van hová menni, jobb is máshol.

EMMA (nem figyel rá) Egyébként is! Mi nem tetszett? Hogy meg kellett mondanod: hozzám jössz? A jó híredet félted?

GYÖRGY (semmit sem törődik Emma dűltésével, mosolyog) Ha egyáltalán: akkor inkább a tiédet. A nő-két szokás.

EMMA Úgy értettem: félsz, hogy az asszony fülébe

GYÖRGY (komolyan) Hányszor ismétlem, Emma, hogy elválok.

EMMA Még veled élsz! (Hirtelen lehalkulva) És jobb is. Csak így jó. (Kínlódik) Nem bírna a lelkiismeretem... Hányszor próbáltam elfogadtatni magammal... De nem bírok... nem bírok kifosztani valakit.

GYÖRGY (tréfásan) Fájdalom, a nők még nem jutottak el a fejlődésnek arra a fokára, hogy beszélni lehessen velük. Mikor fogod fel végre, hogy bármennyire szeretlek is, nem miattad válok!

EMMA Hajtogatod... és hiszed is... De én tudom, hogyan van ez... A házi veszekedések elsimulnak... ha nincsen egy másik, aki miatt éppen ki kell élez-

GYÖRGY Én nem veszekszem senkivel övele sem, soha. A baj gyökere. hogy túlságosan korán nősültem. Emb^rismeret és önismeret nélkül. Kívánatos lány volt. És rendez asszony lett belőle. Igazán derék asszony. Csak szürke. Örökké egyforma. Ábszolút sótlan. Képtelen Iennék megmaradni ebben az unalomban halámmig.

EMMA És isa a közös évek szürkítene? Mi kettőnkkel s megtörténhetnének...

GYÖRGY Teveled! Gyakran bámulok a változékony-ágadon. Néha percről percre más és más vagy.

EMMA Csak mostanában. Szülőanyám se igazodik el rajtam. En se magamon. (Hirtelen végletes szelve) Mert annyira szeretlek. amennyire nem szabad! (György vadul csókolja, ezt Emma is így viszonzozza, de amikor a férfi a ruháját kezd gombolni, ki magát) Nem! Most nem! Itt nem!

GYÖRGY Hát hol?! Meddig nyomorogjunk még a presz-szokban?! (Újra átkarolja, Emma újra kitépi magát) Mit gondoltál. miért jöttem el hozzád? (Szünet) Téged akarlak. (Nem élesen) Ezt egy tizennégy éves lány is kiszámítaná, adott esetben.

EZISIA Szépen kérlek: érts meg. Tudják, hogy itthon vagyok. Tudják, hogy hozzáam jöttél. Ha nem vagyok is inspekciós, hívhatnak.. bekopoghatnak. Lehetet-lén ilyen nyugtalanul... (Önfeledten) Amikor életem-ben először...

GYÖRGY (döbbenet) Életedben először?!

EMMA Igen, persze. (Erőltetett nyegleséggel) Nem gyakoroltam a műfajt... (Más hangon, mélyen) Még nem szerettem senkit rajtad kívül.

GYÖRGY (nagyon zavartan) Ez... ez... amilyen öröm... éppannyira meglepő... (Hirtelen) Bevallhattad volna!

EMMA (idegesen felkaccan) Bevallhattam volna a múltam feltját!

GYÖRGY Csak az... hogy... egyszerűen... nem erre számítottam... egy modern orvosnőnél.

EMMA (ugyanolyan hangon, mint a férfi) Aki már nincs is a legzsengőbb korban.

GYÖRGY (megsimítja Emma haját. de pillanatnyilag: nyomott) Kislány vagy. Ennekem a legkedvesebb.

EMMA (fojtott izgalommal) Rossz^édvü lettél. A felelősségtől félsz?! Ha te vagy a legelső. akkor nem bab-ra megy a játék! Akkor ez a diplomás. de gőzös liba itt képes es túlságosan nagy érzelmi igényeket támaszt! Egy kis súlytalan szajhával sokkal egyszerűbb az ügymenet!

GYÖRGY Jaj. szívem! Kicsattanóan jókedvem nem lehet!

Mióta várom, hogy megölelsek! Azt hittem, ma végre! EMMA (ígéretesen, kedvesen) Tudod, hogy nemsokára költözöm. Saját lakásomba! Ott aztán tartunk lakás-szentelő! Az otthonom lesz, és nem is akármilyen! Soha nem felejttem majd el, hogy Kéglőfelségének köszönhetlek téged! Akkor kezdődött az új korszak... Az is életemben először történt, hogy a lakásbonyodalmak miatt elmentem egy ügyvédi munkaközösség-be. És téged találtalak ott:

GYÖRGY Miért beszélsz egyes számban az otthonodról?

Nem arról volt szó, hogy az én otthonom is lesz?

EMMA (a férjhez bújik kislányosan, őszintén) Dehogyanem, édesem. En csak nem merek egészen bízni ben-ne.

GYÖRGY Pontosabban: bennem.

EMMA Ne haragudj rám. drágám. Semmiért se haragudj rám. Fel vagyok kavarva. Újabbam mindig. Ide-oda ... fel-le . libikóka... Mint akinek teljesen fegyelmetlen az agyveleje.

GYÖRGY Az érzésekre tartozik ez.

EMMA Ebredéstől elalvásig melléted szeretnék lenni. Nem lehetsz igazán az enyém másképpen... csak a házasságban. És olyan iszonyú... olyan torokszorító, hogy elvegyelek valakitől. hogy szenvedést okozzak valakinek. Valakinek, ha a kislányoddal is törődöm.

GYÖRGY Gondoskodom róla. Az asszonyról is. A leg-emberségesebb módon válok el. A lakásunkat nekik hagyom. Az emberi szempontok elsőrendűek számom-ra. Ebben a pillanatban is. Tudniillik a feleségem influenzás, haza kell sietnem, a lányom még kicsi ahhoz, hogy ápolni tudja.

EMMA (mint aki gyászshírt hallott Máris elmégy?)

GYÖRGY A feleségemnek magas láza van.

EMMA (alig képes legyűrni magát) Menj, György. persze, menj.

GYÖRGY Csak annyit még, hogl... Közhely talán .. ilyesmiket szoktak moudsni... De ha ez az igazság. Hogy te vagy a legkülönb, akivel találkoztam. valaha. Egyetlenegy tulajdonságoddal nem békültem ki. Ott is problémát látsz, ahol nincsen probléma. Súlyosan fogsz fel minden apróságot.

EMMA (fakón) Igen. Ilyen vagyok. Önmagamnak a leg-rosszabb. Sokszor kérdeztem: miért szeretlek téged. Talán elsősorban ... éppen a könnyedséged miatt. Mert én is könnyedségre vágyom! Sóvárgok a gondtalan lebegésre!

GYÖRGY (nevetve) És mert fejlődőképes vagy. reméljük: el is éred! (Arcon csókok) Emmát, kezét csókol és indul. Néhány lépés után visszafordul) Le kell szögezmem: senki sem, kopogott be hozzád. Na. bízunk a jövőben!

A függöny nagyon gyorsan, csapódik össze

Második ráz

Amikor a közönség a szünet után már visszajött a nézőterre, de még nem mindenki, foglalta el a helyét, a leeresztett függöny mögöl erős telefoncsengő szóal meg. Majd szétnyílik a függöny, és a csengő tovább szól. 1956 júliusában vagyunk, Katáéknál. Délután. A berendezés már kicsit módosabb, de még nem olyan elegáns, mint az első képben volt. A fotelokon például új, de szerényebb anyagú huzat van. nem a későbbi bársony. Ugyanazt a gyerekkocsit látjuk, (mint 1951-ben. A szín eres, azután beszalad Kata háziruhában, törölközővel kezét törli

KATA (felkapja a kagylót) Halló, szervusz, Palikám. (Kis szünet. Idegesen) Dehogyanem, itthon voltam, s gye-

rekek holmiját mostam, nem tudok repülni. *(Szünet)* Ilyent még nem is hallottam, hogy Szegedre éjszaka utaztok! És ha nem kora reggel kezdenétek! Fontoskodnak szeretet tisztelt kollégáink. Jó, becsomagolok. *(Karikírozott készséggel)* Ó, hogyne, fel is irom, természetesen! *(A telefon mellől noteszt, tollat vesz elő, sebesen ír)* Parancsára, főnök. Igen. Rendben. *(Szünet)* Nem vagyok undok, egyetlenem, csak annyi kézre lenne szükségem, mint egy jobbfajta Buddha-szobor-nak. Még célszerűbb lenne, ha polippá változhatnék és összes karommal szimultán dolgoznék. *(Szünet, majd kedvesen)* Amint akad egy percem, rögtön szeretlek. Szervusz, szervusz.

Leteszi a kagylót, kifelé rohan. Újra cseng a telefon

Szabad magyar állampolgárok vagyunk, akkor vesszük fel, amikor akarjuk! *(Kiszalad, míg vissza nem tér, borzolóan cseng a telefon. Kata visszaszalad egy kis bőrönddel és karjára tornyozott férjfehéreműkkel. Utóbbiakat sietve a bőröndbe rakja, kihúzza egy-egy tételt a noteszba írott listáról. Újra cseng a telefon)* Nem szabadulhatunk, Misikém. Valaki olyan erőszakos, hogy újra tárcsázza a számunkat. *(Felveszi a kagylót. Mint aki nem tudja, kiivel beszél)* Ilonka? Az óvónéni?! Igazán kedves! *(Szünet)* Csodálkozom, hogy bohócruhát kisgyerekeknek! *(Szünet)* Vannak színes rongyaim. Időm kevesebb. Máskor legyen szíves, szóljon néhány nappal előbb. *(Szünet)* Természetesen, küldöm Andrásral reggel. És mulassanak nagyon jól! *(Le-teszi a kagylót, kirohan a színről, kövér rongyoszákkal jön vissza. A zsák tartalmát a földre szórja, tarka maradékokat válogat, a megfelelőeket rádobja az egyik fotelra. Anélkül, hogy a szétszórta rongyokat visszatenné a zsákba, a bőröndöt rakja tovább, nézi a noteszt, hogy mire van még szükség. Dossziét vesz elő, az író-asztalról iratokat tesz bele, valamit nem talál, ki-huzigálja a fiókokat, vadul keresgél. A gyerekkocsi-hoz lép, nagyon dühösen mondja a gyerekeknek)* Majd megkeresi az apát! Mégiscsak túlzás, hogy a titkár-nője is legyen! Olyankor, ha kedve tartja! Máskor meg: isten őrizz, hozzá ne nyúljak az íróasztalához! Most aztán tudjam, mit hol tart! *(Hirtelen észbe kap)* Mindjárt, kincsem! Mindjárt nyugodt leszek és csendes. A szakértők azt állítják: az ilyen magad fajta pöttöm is érzi a léghőrt ... Ártalmas, ha idegeskednek körülötte... Tündéri vagy, Bojti Mihály. Semmivel sem kevésbé tündéri, mint a bátyád volt csecsemő-korában. Csak hát ... Most megmondom, amíg nem értem meg. Azután lehetőleg nem is gondolok rá. Hogy nem vagy a számomra olyan szenzációs öröm, olyan mámor, mint András volt akkoriban. Nehogy félre-értsd, kis hülyém! Szavamra: irtózatosan tetszel nekem. Az anyák rendszerint a kisebbikért rajonganak. Meghatja őket a parányi kezecske, a lágy hajcska és így tovább, és így tovább ... És ha viccelődöm is köz-be-közbe, engem is meghat, hidd el. Különb is: akarta-lak téged, nem jó az egyke. De azt már tudom, hogy a mámor nem különösebben indokolt. Te is növeled a robotot. És ez most még főúri élet. Tizennyolc nap múlva visszamegyek az intézetbe, lejár a szülési szabadságomra. Borzadályos. Nem lehet ott előrevinni. Nekem nem lehet. Pillanatnyilag füttyülök rájuk. Arra a rövid, átmeneti időre, míg egy cseppet nagyobbacská leszel, te vagy az első. És András, persze. Azt, hogy az elragadtatásom mindamelletts mérsékeltebb, azt soha nem szabad majd észrevenned. Mert azt akarom, hogy fontosnak érezd magad a földön. Olyannak, aki-re mindig szükség van. De álomzuszek vagy! Leragad a szemed. Aludj, édes babám, szép békességben. Aludj, aludj és... *(Élesen csenget a telefon, Kata összerázkódik, majd felveszi a kagylót. Végig kelleltlenül)* Szervusz, Sárkám. *(Szünet)* Tévedsz, én nem vállaltam a szervezést, tudtam, hogy szabadságon leszek a meghívandók listája ott van a titkárságon, nem kell ennek akkora feneket keríteni. *(Szünet)* Éppen eléggé gondos voltam, még a szülés előtt átadtam neked az anyagot. Most én képtelen vagyok ... *(Megszólal az előszobacsengő, Kata kiszalad, a kagylót a telefonasztalra teszi. Míg kint van, a kagylóból érthetetlen, de hangos, erőszakos, sürgető beszéd hallatszik. Ezt szin-*

te zeneileg kell megkomponálni, fel-le hullámozó dal-lalokkal. Amikor Kata visszajön Emmával, még hal-latszlik a követelőző hang. Kata gyorsan leteszi a kagylót)

Emma csodálkozva nézi a nyitott bőröndöt, a szertehajigált rongyokat, a szoba zaklatottságát. Az Emmát ját-szó színésznő számára ez a legnehezebb jelenet, mert az orvosnő valójában a végsőkig kétségbeesett, ugyanakkor sikeresnek, csillogónak, nagyon elégedettnek mutatja magát. Három csomaggal érkezik!

KATA *(Emma csodálkozó tekintetére nem csipősen, de azért burkolt sértettséggel)* Ha előre tudom, hogy meg-látogatsz minket, sokkal díszesebb fogadtatásban lett volna részed. Egy ilyen ritka és kitüntetett vendég!

EMMA Anyával üzentem, hogy ma eljövök. Nem mondta?

KATA Nem. Feledékeny mostanában.

EMMA Megbeszéltük, hogy nálatok találkozunk. Nincs még itt?

KATA Nincs. Előbb Andrásért megy az óvodába.

EMMA *(arra céloz, hogy miért terhelí Szitásnét)* Gyakran fáradt szegény, azért is feledékeny. *(A gyerekkocsihoz lép, mosolyog)* Ez az újdonsült úriember?

KATA Nem ez. Ő. Úriember soha életében nem lesz. És már nem egészen újdonsült. Ahhoz képest, hogy most látod először, ahhoz képest egyáltalán nem újdonsült. A többi stimmel.

EMMA Elborít a munkám, semmire sem jut időm. *(Hirtelen őszinte hévvel öleli át Katát)* És ne viszálykodjunk egymással! *(Örömmel teszi Kata kezébe első csomagját)* Misinek.

KATA *(miközben a csomagot bontja)* Köszönjük szépen, kedves vagy, Emma. *(Kihúzza egy szép fiúruhát)* Gyönyörű! Igazán gyönyörű! *(Szünet)* De még András-nak is nagy.

EMMA *(kissé leforrázva)* Majd belenő. *(Átadja a második csomagot)* Mese könyv. Hogy felolvass a gyerekeknek.

KATA Köszönöm, elteszem nekik, későbbi tanulmányozásra. Az én számomra az olvasás, mint olyan, kvázi megszűnt. *(Már bánja, hogy ezt mondta, lendül)* Rendet rakok gyorsan!

EMMA Várj. Ezt meg Andrásnak hoztam. *(A harmadik csomagot maga bontja fel, harmonika van benne)*

KATA *(nem őszintén)* Micsoda remek darab! Isteni!

EMMA Nem baj, hogy zajt csap?

KATA Dehogy baj. Nálunk nyugalom van, jók az idegeink, és szeretjük a zenét. *(A nyitott bőröndöt sietve rugdalja a kijárási felé, közben mondja egy szuszra)* Pali éjszaka Szegedre utazik, lélegzetet se tudnak venni nélküle, rengeteg a kiküldetése, azaz lenne, de ha egy mód van rá, Pali elhárítja, hihetetlenül családiás, csak köztünk érzi jól magát, itthon kiteszi a lelkét a munkájáért, bármit, napi húsz órát is, csak utazni ne kelljen, annyira nem szeret távol lenni tőlünk, egyetlen napra sem. *(Közben nem csak a bőröndöt rugdalta ki, de a rongyoszákat is kidobta a színpalack mögé. Emma az egyik fotelban ül, Kata a másik fotelról összeszedi a színes rongyokat, varróskatulyát hoz és békésen varrogat)* Egy kis bohócruhát varrok Andrisnak, jelmezes kertiünnepélyt rendeznek, ha látnád őket, milyen tüneményesek az oviban!

EMMA A kicsi is aranyos.

KATA Nagyra nőjön!

EMMA *(feszülten, nyomatékosan)* Boldog vagy, Kata?

KATA *(lassan)* Nem meri az ember kimondani... az ilyen félelem: egyszerűen hibás beidegzés. Ne legyünk babonások! Boldog vagyok! Emma! *(Szünet)* De látod: a boldog ember önző is, még semmit sem érdek- lódtsm rólad. *(Nagyon gyorsan folytatja, olyan feszültséggel, amely elárulja, hogy azért nem volt őszinte, mert nem akart lemaradni húga mögött, noha más vonatkozásban, de rivalizált vele)* Különbben anya állandóan meséli, milyen ragyogó eredményeket érsz el! Rendkívül büszke rád! Azt állítja, hogy amit befutottál: máris páratlan karrier!

EMMA Anya túlzása. Nem páratlan és nem karrier, a többi stimmel. Annyi az egész, hogy rengeteget dolgozom, észrevették, megbecsülnek. Eleinte próbára tet-

tek, a kezdet küzdelmes. De csak idő kérdése, amint látják, hogy az ember kitartó és tehetséges, nyert ügye van.

KATA (*éles gúnyjal*) Nyilvánvaló. Egyszerű a képlet. A kitartás és a tehetség megtermi gyümölcsét. Ki mint vet, úgy arat!

EMMA (*ingerülten*) Te másféle gyümölcsöket termeltél!

KATA Nemcsak két gyereket. Az intézetben is megtettem a magamét. De a külvilági kertészkedésnek némely hasznos, sőt nélkülözhetetlen módszere valóban elmaradt. Intenzív pártéletre és társadalmi munkára már nem futotta. Anyától hallok, hogy rád viszont mindig számíthatnak. Éjfélkor is, hajnalban is, ha kell.

EMMA (*dühösen*) Ez független a szemészettől! Bocsáss meg: csak a primitívek és tájékozatlanok állítják be így a kérdést. Amennyiben rosszakaratot nem feltételezünk ... Tudományos rendfokozatait a pártban szerzi meg! Hazugság! Nálunk tudás kell!

KATA (*lassan*) Hogy mi a hazugság, és mi az ellenkezője... eléggé összekeveredett. Ötvenben, ötvenkettő-ben még az igazmondók torkára lehetett forrasztani a szót ... Azóta kiderült egy és más ...

EMMA Kétségtelenül: kiderült. De először is: ez a múlté. A tegnapelőtti Gerő-beszéddel új korszak kezdődött.

KATA (*gúnyosan*) Vadonatúj korszak.

EMMA Teljesen más szemlélet, perspektíva és hang...

KATA Ha nem is olvashatok mostanában, ezt a beszédet azért elolvastam. Ami új benne: merő látszat. Nem tünteti el a feszültségeket.

EMMA Miféle feszültségeket?

KATA Akinek működnek az érzékszervei. még a négy fal között is érzi. Kivált bent, az intézetben.

EMMA (*dúltan*) Nekem például nem működnek az érzékszerveim! Vakon és süketen dolgoztam ki egy fel-tűnést keltő műtét eljárást! Nem akartam említeni neked, nehogy azt hidd: hengegek. A szemhéjjon keletkezett bőrhányok pótlását oldottam meg, nagyon lényeges, mert ...

KATA Nem erről beszélünk most.

EMMA Erről is beszélünk! Külföldi konferenciára küldenek rövidesen, hogy ismertessem a metódust a nyugati kollégák előtt. Mi ugye, be vagyunk zárva a vas-függöny mögé! Rágalom, mint a többi! A kiküldetésemről is hallgattam volna előtted, de kikényszerítted belőlem az ellenbizonyítékot.

KATA (*csendesen, mérséklően*) És ez most már minden egyebet is bizonyít. En sem akarok viszálykodni veled, Emma. De nem ártana, ha beszereznel egy kis tárgyilagosságot télire. Tudom, hogy jó orvos vagy, a klinikán. Nem állítottam, hogy a pártban vagy jó orvos. Az is tény viszont, hogy a megtisztelő feladatok özönét vállaltad el társadalmi munkában évek és évek során át. Volt rá idő. És az áldozatos közéleti szereplést sokkal szívesebben és hamarabb észreveszik, mint például egy magányos tervrajzot. Ez a dolgok és emberek természetrajzához tartozik.

EMMA És az irigység természetrajzához!

KATA Én lennék irigy?! Amikor boldog vagyok! A boldog asszonyok nem irigyek.

EMMA És csak a tudományos sikerek esetlegesek, a családi boldogság nem az. Rövid a memóriád, Kata. Nem is volt nagyon régen... én még emlékszem rá. Tőlem kértél orvoscímetek ... Nem akartam adni, de egyenesen könyörögtél nekem... A pályád érdekében. Csak aztán egyik kolléga nem vállalta ... András elkaparását!

Kata magánkívül ugrik fel, számára ez túlságosan sebző volt. Ebben a pillanatban belép Szitásné derűsen, mosolyogva. Kata hozzá szalad, viharosan átöleli. Gesztusai a továbbiakban is szélesek, hangja erőltetett - sírni szeretne, s ezt akarja mindenáron legyőzni

SZITÁSNE (*kedvesen*) Úgy fogadsz, mintha Amerikából jöttem volna.

KATA És hol hagyta mesterséged címerét, az unokád?

SZITÁSNE Palival találkoztunk, itt az utcákon. Elvitte sétálni Andrást. (*Nevetve*) Lyukas a fejem. csak a kapu előtt jutott eszembe, hogy má itt van Emma.

Közöltem Palival, erre nyilván úgy gondolta: még a séta is értelmesebb tevékenység, mint a szócséplés sógornőjével, anyósával. (*Ijedten Emmához*) De ezt csak én mondom, Pali egy szóval sem mondta! Hamarosan jön, még találkozok, nagyon szeret téged!

EMMA (*fojtottan*) Tudom. Engem 'mindenki szeret, általában.

SZITÁSNE (*váltig ijedt mentegetőzéssel*) És én egy he-te örülök, hogy ma itt leszel... Csak aztán vannak félőrök, amikor az égvilágon mixjden kiesik a fejemből... (*Szünet, Emma megnyugtatót várja*) Nincs valami gyógyszer, kislányom, amivel erősíteni lehet az emlékezőtehetséget?

EMMA Majd utánaézek.

KATA (*gúnyosan*) Ha van, én is kiérek belőle. Hogy le ne égjek, meg ne semmisüljek, amiért az éri memóriám is rövid.

Szitásné érzi a feszültséget. szorongva fürkészi mindkét lányát

SZITÁSNE (*kissé dadogva*) Nekem annyira jó, ha együtt látlak benneteket ... Csak miért olyan ritkán? (*Szünet, választ vár, majd bármivel, de még akarja törni a csendet*) Már megfürdetted Misit, Katám?

KATA Nem. Ma nem tartottam be a menetrendet. Ha egyszer ilyen ritka és illusztris Vendég érkezik.

SZITÁSNE Beszélgessetek csak. (A kocsiból kiemeli, karjára veszi a babát, azt hiszi, magukra kell hagynia lányait) Megfürdetem én ezt a kils arkangyalt.

KATA (*kiveszi a babát Szitásné kezéből*) Hagyd, anyukám. Ne fáradj még vele is. En fürdetem. (*Hidegen Emmához*) Bocsáss meg.

Amint Kata, karján a babával kilép a szobából, Ernnta nyersen, támadóan fordul anyjához. Keserűségét a továbbiakban nem leplezi

EMMA Nem vetted észre, hogy felnőttem? Úgy vizsgáltgattál, mint valami mimózaalkú kamaszlányt! Ha Palinak sétálni van kedve, hát sétál! Ha te elfelejtettél bejelenteni, hát elfelejtettél!

SZITÁSNE (*hebegve*) Csak mert... mert érzékeny vagy mostanában.

EMMA En igazán tartom magam. De arra nem számítottam, hogy még a nővérem is pocskékul viselkedik velem! Aki már úgyszólván áldozat, abba mindenki szeret belerúgni! (*Hirtelen*) Elpletykáltad Katának, hogy György faképnél hagytál?

SZITÁSNE A magánügyeidről egy szót sem beszélsek senkinek.

EMMA Nincsenek magánügyeim! Egyetlen szerelmesem volt!

SZITÁSNE Nekem is csak annyit mondtál, hogy szakítottatok. Nem többet.

EMMA Mit meséltem volna, a maszlagot, amivel György etetett?!

SZITÁSNE Három-négy évig jól értettétek egymást.

EMMA Hittem. En.

SZITÁSNE Nem kérdezek semmit. Ha kérdezek, azért haragszol.

EMMA Meg aztán kényelmesebb így. Több jut Katának. Agyonfárasztod magad a gyerekeivel! Könnyű diagnosztizálni, hogy miért vagy féledékeny, inerte örökké kimerült vagy. Nem vállaltad, hogy ide költözz, nem akartál a cselédjük lesni! Most a bejárónőjük vagy! Énvelem pedig semennyit se törödsz. Életem legválságosabb heteiben!

SZITÁSNE Ne légy igazságtalan, Emma! Ha ki akarod önteni a szívvedet, én minden mást félreteszek. Elküldöm a megrendelőimet is, ha k 11. De ha csak egyetlen kérdést megkockáztatok, már az önállóságodat vened!

EMMA (*hirtelen ellágyulva*) Igen! Igen, anyukám. Keserves velem. A klinikán az önfegyelem bajnoka vagyok. Veled meg, szeszélyes... gonosz...

SZITÁSNE Dehogy gonoszság ez, kislányom. Csal: nincs meg az egyensúlyod ...

EMMA Az nincs, az hiánycikk. Előbb kínoztam magam, hogy elrابل Györgyöt a feleségétől. aztán... SZITÁSNE (halkan beleszó) Nem is szabad nő ember

EMMA (*élesen felcsattan*) Nem szabad?! Amikor így is, úgy is valóni akar?! (*Hisztérikusan darál*) Amikor az asszony szürke, örökké egyforma, abszolút sótlan. És a férfiú képtelen megmaradni ebben az unalomban? Sokáig nem lettem az övé, és rettegetem, hogy emiatt elhagy. Azután az övé lettem. De nem emiatt hagyott el, nem azért, mert megunt. Hanem mert az asszony teherbe esett. Ótóle. Györgytől. Az az asszony, akire évek óta rá sem nézett. És ezt az egészet ki-számíthattam volna, hiszen hónapról hónapra halogatta a válást. ígéretekkel etetett.

SZITÁSNÉ A házasság erős kötés, még ha foszladozn: látszik is.

EMMA Valóban?! Tudd meg, hogy György mindenáron maradni akart. Én küldtem el őt. Csak azért mondtam, hogy faképnél hagyott, mert számomra ezt jelenti, ha megosztja magát kettőnk között.

SZITÁSNÉ Nem hozzád való. Te becsületes vagy.

EMMA György is becsületes. De mennyire! Eppen a becsületére hivatkozott. Oly kulturáltan, oly emberségesen magyarázta!... hogy egy állapotos asszonyt nem hagyhat egyedül. A magzat is megsínyli, ha az anyját kétségbeesésbe löki! És még valaki... A tízéves lányuk. Állítólag szenvedélyesen ragaszkodik az apjához Tönkre megy, ha elveszíti Györgyöt. Csak nem kíván hatom?!

SZITÁSNÉ (*szomorúan*) Család. Együvé tartoznak. Fájdalmas ... persze, hogy nagyon fáj neked ... El kell felejtened, kislányom. Talpra kell állnod.

A szín sötétülni kezd, de Katáék szobája csak félhomályos lesz. Emma lassan, tőprengve a szín előterébe megy Háta mögött Szitásné ugyancsak lassan, kissé ringatva kitolja a színről az üres gyerekkocsit. Mozdulatainak értelme az, hogy a fojtogató szomorúság elől unokájához menekül

EMMA Talpra kell állnom. Minden reggel talpra állok É: talpon maradok tizenkét-tizennégy óra hosszat. Utána jölesnek a gyengédség. Nekem is. Sőt: a buszgatás Ezt a szót nem ejteném ki senki előtt. Kisgyerekeknek jár. (*Hirtelen felcsapva*) Minden a kisgyerekeknek jár György is nekik jár! Az én szerelmesem is, az ér anyám is, az én nővérem is! Nekem néha még vacsora sem jár! Az úgy volt... Később már.. György elveszítése után... Nyugodt voltam, viszonylag elégedett ... Magányomat hűs függetlenségnek ne veztem akkoriban. Úgy adódott, hogy egy bonyolult kereset miatt el kellett utaznom konzultációra. Öröm mel, jó önérzettel vonatoztam hazafelé, én találtam meg a pontos diagnózist, és ezzel a beteg gyógyulást biztosítottam látszott. Ejszaka fél tizenegy körül szálltam le a vonatról, farkaséhesen. Tudtam, hogy otthon nincs falat ennivalóm se, beültem hát a legközelebbi étterembe. A pincér odapötytyinti, hogy már elfogyt a vacsora. Kollégája ugyanakkor vitt teli tálakat egy társaságnak. Vártam. Újabb tálak egy párnak, még újabb tálak egy másik párnak. Hívtam az én pincéremet: mi az?! Lehordott: ha egyszer megmondta hogy elfogyott, mit akarok?! Akinek rossz a lelkiismerete: mord, felsőbbes, rendreutasító. Hívtam a: üzletvezetőt. Kiderült: egyszer páciensem volt. Hálá páciens. Hálából bevallotta az igazat. Tíz óra után nem szolgálnak ki magányos nőt. Miért nem?! „Mind ismerkedni akar, molesztálják az egyedül szórakozó vagy pihenésre vágyó férfiakat.” De nekem kihozta ja a vacsorát. Nem kértem a protekcióból. Hazamen tem. És bizony... mit tegyek... Végigsírtam az éj szakát. Dobáltam magam és cigarettáztam. Az üre gyomromra a füstöt nyeltem. Ilyen éjszaka után nen operálhatok, akkor kivételesen beteget jelentettem. Tu dom, hogyne kerülnek bölcsebbek és talpraesettebbel is... De még akkor is törekeny a mi harmóniánk Törekeny vagy se: talpra kell állni! Bármi történjék bárhol! Most az országra gondolok. Engem 1956 győkerestük felforgatott, megrázott. És utána nem léptem vissza a pártba. Pedig ott lenne a helyem. Oda tar tozom. De nem léptem vissza. Az oka? Bajos elhni ni ... Viszont nem is tartozom beszámolni róla senki nek! Határozottan éreztem, hogy György után senki

sem szeretek többé szerelemmel. És akkor?! Vonuljunk kolostorba! Nem akarok savanyú vénlány módra élni! Az ifjúágom így is elszaladt tőlem, és nem maradt utána semmiféle édes ízű emlék... Elhatároztam, hogy ezután nem leszek válogató... Sem nehézkes, ha kapcsolatot köthetek. A szerelem még felmentést adhat... De erről vajon hogyan vélekednének az elv-társaim? Én nem hazudok nekik, előttük nem leplezek semmit. Kivülmaradtam ... A magánélményeken is kivülmaradtam jó darabig... Az elhatározás nem elég. Ha közeledett hozzám valaki, én gyorsan és ön-kéntelenül hátrahúzódtam. Hajtogattam magamban: majd legközelebb! Legközelebb okvetlenül!... Nem adódik sok alkalom. Míg egyszer egy régi ismerősömmel találkoztam. Vagy szegről-végről rokonom? Csak az utcán találkoztunk, futólag. De rámenős volt. És kedves is. Azóta viszonyozunk. Fél éve körülbelül Nemsokára itt lesz. (*Hátralép a félhomályos szobába, majd egy másodpercre kilép a színről, betol egy görgőkre szerelt, festett falat, ez könyvespolcot mintáz, beépített zeneszekrénnel és a könyvek közé állított zöld növényekkel. A festett fal eltakarja Katáék íróasztalát, rajzasztalát. Közben beszél*) Szereti a lakásomat. Azt maondja: otthonos, intim. (*Gúnyosan*) Legszívesebben itt töltené a életét. Hetenként egyszer jön. Néha kétszer. De a karóráját sohasem veszi le. Ha semmi se, a karórája akkor is rajta van. Tudnia kell, hány óra... (*Kinyúl a színpalak mögé, két nagyon puha, színes selyempárnát hoz, a fotelre dobja*) Meg akarom tartani. Mert ahogyan már mondtam: enm sok alkalom adódik. (*Kinyúl egy tálcáért, rajta italok, két pohár - az asztalra helyezi*) Utálom a szeszt. Az izét is, a hatását is. De ő kedveli. Emelkedik tőle a hangulata. (*Kissé nyersen kiált a színpalak mögé*) Jöhetsz, várlak!

Sietve bejön Bojti Dénes. Megemberesedett és nagyon elegáns. A következőt kedvesen is mondja, de parányi ingerültséggel is

DÉNES Amikor tudok, jövők.

EMMA Tiszta sor. Tölts, Dénes, igyál!

DÉNES (*mindkettőjüknek tölt*) Igyunk, szívem. (*Koccintanak, Emma is fenéig issza poharát. Dénes leveti zakóját, otthonosan dől hátra a fotelben*) Valahányszor a napi rumli eléri a telítettségi szintet, mindig ezt a pillanatot vetitem magam elé. Amikor majd elnyúlok ebben a fotelben. Legszívesebben itt tölteném a fél életemet.

EMMA (*nem csipősen*) Rémlik, mintha már megjegyezted volna...

DÉNES Mondd, te is úgy várod ezeket az estéket?! Ne válaszolj! (*Humorkásan*) Képes vagy és mást felelsz, mint amit hallani óhajtok. Gyakran az a gyanúm: én sokkal jobban szeretlek, mint te engem.

EMMA (*régebbi énjéhez képest kissé cinikus lett*) Először is, egy. Te fontosabb vagy nekem, mint én neked. DÉNES Vajon miért?

EMMA Mert adott esetben könnyebben leakaszthatod az utánpótlást. Az ilyen magamfajta, már nem egészen hamvas hölgy, nem dűskál a jelentkezőkben.

DÉNES Például ezt is szeretem benned. Hogy nem takitázol. Más nők azt állítják: az egész felnőtt férfilakosság értük veszkődik. A teljes létszám.

EMMA Másodszor is, kettő. A „szeretlek-kevésbé szeretlek” nem foglaltatik a szerződésünkben.

DÉNES Dehogynem. Én sohasem játszom érzelmen-tesen.

EMMA Elég nagy produkció. Elődeim számát tekintve. DÉNES Az Úr felelősségére célzol, nem az anyémre. Az Úr nem teremtett monogámnak minket. Mellesleg: ez a mi kapcsolatunk egyetlen előzővel sem összehasonlítható. (*Kissé szégyenlősen nevet*) Tudniillik, még mindig megisztelsz... Hozzad képest rangon aluli vagyok...

EMMA Kandidátusi értekezésemet másokkal is megvitathatom. És ha úgy vesszük ... Téged is derekasan megbecsül a társadalom. Villanyszerelő-„kombinátoddal” többet keresel klinikai professzorunknál. Holott a közhít szerint az orvosokhoz dől a pénz.

DÉNES Ha magánrendelőd lenne, nem kellene irigyelned a maszekokat.

EMMA (*hűvösen*) Nem magamról beszéltem. Nekem nincs szükségem többre.

DÉNÉS (*el akarja tüntetni a pillanatnyi disszonanciát, Emma keze után nyúl*) Visszatérve... Mivel megtisztultsz, egyebek között azért is szeretlek. (*Megcsókolja Emmát, eközben kezd csengeni a telefon, Emma lendül a készülék felé*)

DÉNÉS Ne vedd fel!

EMMA Fel kell vennem. A klinikáról is kereshetnek.

DÉNÉS Es ha nem volnál itthon? És ha tíz perccel később hívnak, akkor azt mondd nekem: par-don!" (*Kihúzza a telefondugót a konnektorból, a csengetés abbamarad*)

EMMA Egy orvos sohasem húzhatja ki a telefondugót. (*Visszakapcsolja a készüléket, a csengetés folytatódik. Gyorsan felkapja a kagylót*) Halló, Szitás doktor. (Kis szünet, majd elhűlve) Kit, kérem?! Ennélam?! (*Kis szünet, majd tompán*) Jó, kérem, adom. (*Dénéshez*) Téged keresnek.

DÉNÉS (ő is elhűl) Itt?! Kicsoda?!

EMMA Női hang. Nem mutatkozott be.

DÉNÉS (*a telefonba*) Bojti Dénes. (*Szünet után, kinban, de hangosan, szélesen*) Neked mik jutnak eszedbe! (*Szünet. Már folyékonyan, gátlástalanul hazudik*) Napok óta fáj, ég a szemem. Csak nem akartalak megijeszteni. Gondoltam: minek panaszkodjam, nem tudsz rajta segíteni. Ma délután már olyan erősen fáj, hogy fel kellett ugranom vele a főorvosnőhöz. (*Szünet*) Nincs rendelője! De tájékozott vagy! Hírszerzőid zseniálisak! De arról. úgy látszik, nincs tudomásuk, hogy a főorvosnő Bojti Pali sógornője! Engem megvizsgál, ha egyszer rokonok vagyunk! (*Szünet*) Egy órán belül otthon leszek, drágám! Halló, halló, egy pillanat, készíts addigra kamillát, légy szíves, borogatnom kell a szememet. Csókollak. (*Leteszi a kagylót, könnyedén Emmához*) Feleségem önagysága.

EMMA (*fojtottan*) Mit kívánt?

DÉNÉS Nyomozott utánam. Nem első eset.

EMMA Beszélte rólam neki?

DÉNÉS Ha megőrültem volna. Én nem vagyok olyan ügyetlen, mint te. Minek kellett felvennem a telefont? És ha már felvetted!... Margit mondja: „Kérem Bojti Dénest.” Te mondd: „Kicsodát? Nem jól értettem.” Bojti Dénest.” Mire te: „Véletlenül van egy ilyen nevű távoli rokonom, de már évek óta semmit sem hallottam felőle. Bizonyára téves kapcsolat.”

EMMA (*forr benne az indulat, de igyekszik fegyelmezni magát*) Igen. Ez így nagyon ügyes. Kiváló megoldás. Én sajnos ügyetlen vagyok. Viszont Margitod hozzád illően ötletes. Honnan tudta meg, hogy nálam vagy?

DÉNÉS Fogalmam sincs. Halvány fogalmam sincs. Tekintsük úgy, hogy semmi sem történt. Te független vagy, téged nem érinthet. Én pedig valószínűleg már el is simítottam hitvesemmel... Nyilván ártalmatlan dolog, ha néhány napig kamillával borogatom a szemem. (*Meg akarja csókolni Emmát*)

EMMA (*elhűződik*) Szeretted?

DÉNÉS Mit'?

EMMA Kit. Margitot.

DÉNÉS A feleségem. A fiam anyja.

EMMA Tudni akarom, hogy szeretted-e.

DÉNÉS Téged szeretlek.

EMMA (*hirtelen felfokozottan*) Akkor ezentúl legyél velem vasárnap is! Torkig vagyok az üres vasár- és ünnepnappokkal! A karácsonnyal, a szilveszterrel, amikor el vagyok bocsátva. szüneteltetsz, átmenetileg nem is létezem!

DÉNÉS A karácsony és a szilveszter ugyanolyan nap, mint a többi. Az emberek mesterségesen cifrázzák fel az ünnepeket.

EMMA Te is ünnepsz, harmonikus kis családod körében! (*Kezd kifulladásni*) És szentvasárnap az állatkertbe viszed a pici fiadat, és... és... (*Elful a hangja*)

DÉNÉS (*nyugodtan*) És ha neked is lenne családod, mindezt megértenéd, mit sem éreznél természetesebbnek.

EMMA De mert nekem nincs családod, én nem is vagyok teljes értékű lény! Egy bármikor leakasztható és visszaakasztható jogfosztott figura valahol a társadalom peremén!

DÉNÉS (*unja a kitörési*) Amint lehiggadsz. magad is tudod majd, milyen képtelenségeket hordtál össze. (*Más hangon*) Nagyon kérlek: ne öljük egymást! (*Emma keze után nyúl, meg akarja simogatni*) Emma, drágám, ez sehova sem vezet. A miatt a kellemetlen perc miatt ne rontsuk meg a ...

EMMA (*belevág*) Igaz is, sietsz! Egy órán belül otthon kell lenned! Csak arra válaszolj: ha a feleségedhez húzol, miért van énám szükséged?! És ha engem szeretsz, miért rohansz haza?!

DÉNÉS Annyi minden fonódik össze az évek során! Gondok, tervek, barátok, ismerősök, lakás. anyagi érdekek..

Kintről éles előszobacsengő

Ne nyiss ajtót!

EMMA (*gúnyosan*) Miért, a feleséged meg is szokott látogatni a pásztorórák alkalmával?

DÉNÉS (*ingerülten*) Nem szokott! Csak azt szeretném, ha egymással foglalkoznánk végre!

Újra az előszobacsengő

EMMA (*keményen*) Nyitok. Mert például táviratot is hozhatnak. (*Kifelé indul*) De ha az ördögök öreganyja keres, akkor is nyitok! (*Kimegy*)

Dénés felveszi zakóját, és egymás után két pohárral iszik. Visszajön Emma, maga előtt tessékeli Dénes feleségét. Margit harminc-harmincöt éves, csinos, kispolgári átlagasszony, most nagy elszántság fűti

DÉNÉS Nocsak. Meglepő. Hát akkor ... (*Széles mozdulattal mutatja be őket egymásnak*) Ha megengeded, Emma: Margit, a feleségem és Szitás Emma, főorvos.

A két nő nem reagál, mozdulatlanul áll egyhelyben

Ha kapnék még egy poharat, mindhármunknak töltlenék.

A továbbiakban mindnyájan tökéletesen higgadt hangon beszélnek - éppen ennek kell dermesztővé válnia

MARGIT A Cinzano a szemvizsgálathoz tartozik" EMMA Inkább én kérdezek. Hogy kíván-e inni? Vagy esetleg valami más célból látogatott meg?

MARGIT Férjes asszony vagyok. Szeretem a férjemmel együtt tölteni az estét.

DÉNÉS Veszélyes ösvényekre tévedtél, Margit. Engem nem lehet összekötözni. Ezt a kezdet kezdetén közöltem veled.

MARGIT Pontosabban: a házasságunk kezdetén. Nem azelőtt. Ha lánykoromban mondd, gondolkodtam volna, mit felelek rá. Hogy hozzád menjek-e. Amikor közölted, már házastársak voltunk.

EMMA Vagyis ön birtokon belül olt. Már jogos tulajdonos volt.

MARGIT A fogalmazás nem erősségem. Az viszont biztos, hogy fiunk született később.

EMMA Akkor talán ülünk is ^{lett} (*Középen ül Dénes, jobb oldalán Margit, bal oldalán Emma*) Dénes ifjú-korában fogadkozott, hogy sose nősül meg. Értelmetlennek tartotta a házasság intézményét.

DÉNÉS Milyen jól emlékszel! Annyi év után!

EMMA (*Margithoz*) Ön valószínűleg nem feküdt le Dénessel, mielőtt nem volt kezében az okmánybélyeges papír.

MARGIT Tisztességes lány voltam.

EMMA Az nagyon praktikus.

MARGIT Inkább talán: értékes. Dénes is sokra becsülte egy darabig.

DÉNÉS Később megmutatkozott, hogy a kaland nálam biológiai szükségszerűség. Ezt nem is titkoltam. Gyűlölök hazudozni.

EMMA (*megsebztek Dénes szavai, de azért váltig higgadt*) A kaland? És biológiai szükségszerűség? MARGIT

Miért csodálkozik? Azzal áltatta magát, hogy Dénes szerelmes önbe?

DÉNES *(gyorsan Margithoz)* Honnan tudtad, hogy itt vagytok?

MARGIT Ki lehet építeni a láncot. Egyik barátnőm barátnője lakik ebben a házban. Egyszer kirándulás közben találkoztunk, akkor látta Dénest. És azóta sokszor, itt a házban. Innen a sarki fülkéből telefonál tam az előbb, hogy a közelben legyek...

EMMA Valamit nem értek. Vagyis kettőt. Ha ön úgyszintén tudja, asszonyom, hogy a férjének külön útjai vannak, miért nyomoz utána? És te, Dénes, ha úgyszintén tudod, hogy a feleséged tudja, minek borogatód a szemedet kamillateával?

DÉNES Mert a kamilla enyhe, kellemes, egyszerű, nem komplikált ... Úgy nem élnének együtt, hogy Margitot a... a magam dolgaival traktáljam. Egyszer mondtam meg... egyszer mindenkorra, hogy a változatos ízek nélkülözhetetlenek számomra.

MARGIT En pedig bebizonyítom, hogy a falánkság sokba kerül. Minden a nőkön múlik különben. A férfiakat bele is lehet vinni a léhaskodásba, ki is lehet húz-ni belőle őket. Az én céljaim erkölcsösek. Én nem engedem át az uramat mohó száj ... *(Azt akarta mondani: „szajháknak”)*

DÉNES *(sebesen belevág)* Hallgass! Nem tudod, kivel beszélsz! A főorvosnő a modern szemészet egyik büszkesége!

MARGIT Nem is azt mondtam róla, hogy sarlatán. EMMA *(már fojtottan, de látszólag még mindig nyugodtan)* Még egy utolsó kérdésem lenne.

Szünet, a másik kettő előrehajolva várja Emma kérdését - ez csattan

Miért nem válnak el?

MARGIT Ha máshoz mennék, az biztos, hogy hűségesebb lenne? Valami éhenkórászhoz?! Dénesnek helyén az esze.

EMMA És kövér a pénztárcája.

MARGIT *(nem figyel rá)* Mostohaapát adjak a fiam-nak?! Mi jól élünk egymással.

EMMA Összeegyezteti szigorú erkölcsseivel, hogy hűtlenedik a férje.

MARGIT Közben, közben. Egy-egy időszakban. Azután én győzök. Mindig. Ha egyetlenegyszer nem én győznék, elválnék tőle. Van énnekem önérzetem.

DÉNES Meg kell jegyeznem, hogy jelen vagyok. Úgy beszélsz rólam, mintha itt se lennék. *(Elneveti magát, s ez elárulja, hogy szinte tetszik neki a felesége viselkedése)* De azért meg kell hagyni: talpraesett asszony vagy.

EMMA És a te híres saját akaratom?

DÉNES Én ma sem vagyok lelkes házasságpárti. De ha már az ember besétált a csőbe, bizonyos kompromisszumokra menthetetlenül rákényszerül.

EMMA Néhány perce még azt állítottad: téged nem lehet összekötözni.

DÉNES Nem is. Ki-kibújok a kötelékekből. Játsszunk. Játékosan élünk.

EMMA Ezentúl nélkülöm.

MARGIT *(gyorsan)* Köszönöm, hogy kimondta. Mert már éppen figyelmeztetni akartam: a barátnőm barátnője a jövőben is szemmel tartja a vendégeit. És ha netán az uram találna vendégeskedni, tapasztalniok kellene, hogy nem megy. Nem lehet.

DÉNES Hogy mi lesz, azt talán mégiscsak én döntöm el.

EMMA Nem te. Én.

DÉNES *(feláll)* Felhívlak, Emma. Így édes hármásban nem a legalkalmasabb.

EMMA Ne telefonálj. Letenném a kagylót.

DÉNES Azért én megkérdezem majd, haragszol-e még rám? Egy idő után esetleg másképpen látod ... *(Kis szünet)* Ha ma este nagyon elítélnél, kérlek, gondold az enyhítő körülményekre. Arra, hogy nem ígértem soha semmit.

MARGIT *(a férje után ő is mindjárt felállt. Dénes utolsó mondatára hevesen bólogat. Majd „jóságosan” Emmához)* Énrám se haragudjon. Abba bele kell törödnie, hogy minden férfinak az a nő a legfontosabb, aki a nevét viseli. *(Egy pillanatra kelteti magát)* Nem mintha én annyival különbnek hinném magamat...

És végül is értelmes emberek elintézik egymással veszekedés nélkül...

EMMA Csapd be az előszobaaajtót, Dénes.

A házaspár kifelé indul, amikor Margit már kilépett a színről, Dénes még biztatón visszaint Emmának. Emma megkövülten áll egyhelyben. Ajtó csapódik

EMMA *(a tükörhöz lép, hosszan nézi magát, majd fojtottan, de halkán beszél tükörképéhez)* Ha most látták volna ezt az arcot, akik egy konferencia emelvényén vagy egy pódiumon szokták látni, előadás köz-ben ... El sem hinnék, hogy azonos arc ... Már nem fiatal vonások ... És a magányos nő, harmincon felül, nem lehet nagyon igényes... Kicsit sem lehet igényes... *(Hangosabban, hevesebben)* Akkor sem! Így soha többé! Vagy egészen kelljek, vagy sehogyan se! Vagy közös élet egy férfival, vagy semmilyen! *(Hirtelen felüvöltve)* Ezt a méltánytalanságot nem lehet kibírni! Nem lehet bírni!

A függöny gyorsan összecsapódik, a pillanatnyi koromsötétben a függöny elé tolnak egy olyan korlátot, amilyen az általános iskolák kapujával szemben áll. Amikor kivilágosodik, késő délutáni fényvel - Szitásné kabátban a korlátnak támaszkodik és a „kaput” figyeli. Ez a feltételezett kapu a nézőtérrel van. Emma jön erre, ugyancsak kabátban, Szitásné nem veszi észre

EMMA Anyukám!

SZITÁSNE *(összerezzen, majd felragyog)* Hogy kerülsz ide, Emmám?

EMMA Kőszáltam a városban. És sejtettem, hogy itt találalak. Minek egy ekkora gyereket még mindig hazakísérni?! Tizenkét éves!

SZITÁSNE Forgalmas útkereszteződéseknél kell átmenünk, és Andriska hebehurgya. Pali csak így nyugodt. Pali még jobban félti őket, mint Kata.

EMMA Palinak semmibe se kerül, hogy téged naponta itt ácsorogtat.

SZITÁSNE Ugyan már! Szívesen jövök az unokámért.. Úgyszintén lázadzik a napközi ellen. Legalább érzi, hogy ha nem is lehet otthon délután, azért ő fontos személy. Különben Pali is rosszallja a napközit. Így legalább enyhítem a helyzetet.

EMMA Pali és Fali! De fontos a véleménye!

SZITÁSNE Miért neheztelsz rá?

EMMA Azért neheztelek, mert agyonfárasztanak téged! Lehetne bennük annyi tisztesség, hogy kiméljenek egy kicsit! Kata nem akarna még hat gyereket szülni neked, hogy ne unatkozz?!

SZITÁSNE *(fejét csóválja)* Harapós vagy. Egyre gyakrabban. *(Közben-közben a feltételezett kaput figyeli)*

EMMA *(megdöbben)* Harapós vagyok? Egész nap másokkal törődöm. Estefelé már jólesnék, ha velem is törődne valaki. De még az is visszafelé sül el, ha én akarok törödni veled. Egy szavam, egy gesztusom sem sikerül, amint kiléptem a klinikáról. Legokosabb len-ne visszaköltözöm és ki sem mozdulnom onnan. Ott valaki vagyok. De csak ott.

SZITÁSNE *(ő is megdöbben)* Emma! Ferdén látsz. A szomorúságod miatt.

EMMA Csodálkozol? Ebben a kietlenségben? Amint befejeződik a munkanapom, sokszor úgy érzem: nem is egészen élek, tengődöm csak egy megnyomott és ködös közegben. Ha az ember örökké egyedül van esténként és éjszakánként, amikor belefárad a munkájába: a régi dolgokon kérődzik.

SZITÁSNE Túl kell jutni ...

EMMA Nem lehet. Györgyöt szerettem, ami történt, mégis megemésztettem. Dénest nem szerettem, de ő fennakadt a torkomon.

SZITÁSNE Házasember mind a kettő. Ezt nem lett volna szabad...

EMMA *(szinte gyűlölettel)* Te mondod?! Amikor te vagy a felelős!

SZITÁSNE *(megkövül)* Én vagyok a felelős?! *(Szünet után hirtelen feléled és a nézőtér irányába kiált)* Andriska! Menj a pajtásaiddal ide a térre, Andriska! Pár perc múlva ott leszek én is! De nagyon vigyáz-

zatok! *(Emmához)* Látod, látod, csak vagdalkozol a vakvilágba!

EMMA Ki nevelte belém, hogy mindenáron kerüljem el a szokványos asszonyorsot?! Ma is csak az asszonyok és anyák boldogok! Ebben vajon mi változott?

SZITÁSNE Boldogok? ... De különös, ritka szó!

EMMA Az asszonyoknak emberi méltóságot biztosít a helyzetük! Ők nem kiszolgáltatottak! Tudhattad volna! Összeszedhették volna ennyi élettapasztalatot!

SZITÁSNE En nem azt akartam, hogy nős férfikkal legyen viszonyod.

EMMA Hát kivel?! Van más harmincon túl?! Te hogyan képzelte a jövőmet?! *(Szünet)* Nem tudsz válaszolni! Belém sulykoltál egy végig nem gondolt ábrándot, és most megnémulsz, a csőd előtt! SZITÁSNE Katát ugyanúgy neveltem, mint téged ... EMMA Folytasd csak, folytasd! „Katát ugyanúgy neveltem, mint téged, lám, mégis megteremtette a maga boldogságát!”

SZITÁSNE Messziről nézed. Ha közelről ismeri az ember az életüket...

EMMA *(belevág)* Nézze ő is messziről az én életemet! Előtte egy szót se arról, amit én csak neked?... De tartsd a szád!

Szitásné reagálni akar a durvaságra, ebben a pillanatban Kata idegesen felkiált a függőny mögött

KATA Hol maradtok ilyen sokáig?! Valami bajotok esett?! Már nincs türelmem semmivel sem foglalkozni!

SZITÁSNE *(ijedten szaladni kezd, a szőnyeg széléről visszafordul Emmához)* Mikor jössz el hozzám? EMMA Amint tehetem. Még az utazás előtt.

Egyikük jobbra, másikuk balra, el. A függőny Katáék szobájára nyílik szét, a fotelokon már a bársonyhuzat van és néhány, jómódot jelző tárgyat látunk. Kata pongyolát visel, alatta, - nem láthatóan - elegáns esti ruha. Kata nyugtalanul járkál, feleslegesen rendezget, ide-oda tol egy-egy tárgyat. Ziháló sietséggel lép be Szitásné

KATA András?

SZITÁSNE Bement a szobájába.

KATA Nincs semmi baja?!

SZITÁSNE Semmi. Ha nyugedórát késünk, már rémképeket látsz!

KATA *(támadóan)* Tudhatnád, nem mindegy, mikor értek haza!

SZITÁSNE Misi jobban van?

KATA Változatlanul: harmincnyolc-öt a láza. Apósom ma is megvizsgálta. Csak megfázás, de képtelen kilábalni belőle. Gyenge a szervezete.

SZITÁSNE Az éjszakát hogy töltötte?

KATA Nyűgösen. Tízszer keltem fel hozzá.

SZITÁSNE Nehéz így dolgoznod, másnap.

KATA Kínzenvedés. Liter kávéval tartottam fenn magam.

Attól meg kiugrik a szívem.

SZITÁSNE Ma éjszaka én leszek Misi mellett. KATA

Dehogy engedem! Ne tévessz össze Emmával!

SZITÁSNE *(ingerülten)* Hagyd békén!

KATA Amikor elmeséltem Palinak, ő is azt mondta: ekkora önzésről még csak nem is hallott! Hogy míg valaki külföldön urizál, az anyja festesse ki a lakását!

SZITÁSNE Nem urizál. Előadássorozatot tart.

KATA Mindjárt egy egész sorozatot! Bérletet lehet rá váltani? Felemelt helyárrakkal, dollárért!

SZITÁSNE *(motyogva)* Elegem van már ...

KATA Azt elhiszem! A növényügy egyenesen röhej! Aki ennyit keres, sajnáljon egy százast odadugni a ház-mesterének! Te járkalj oda, két hétig, locsolgatni a salátáit!

SZITÁSNE Már régebben megígértem. Emma félti a növényeit. Csak akkor nyugodt, ha én ápolom őket

KATA *(legyint)* Reménytelen... *(Messzire néz)* Majd-nem minden reménytelen. A lakásunk bővítése igazán örömeim ígérezte. És akkor tessék! Andrásnak arra jó a különszoba, hogy elzárkózzon előlem. Szándékosan nem megyek ki hozzá. Várom, hogy neki mikor jut eszébe.

SZITÁSNE Utálja a napközit. Azért dacol.

KATA Tudom. Képtelen felfogni, hogy ez egy kis könnyítés nekem.

SZITÁSNE Menj ki hozzá, Kata. Ha ő dacol is. egy anya nem dacolhat.

KATA Ki is vehetném a napköziből. Olyan mindegy. Így is robot, úgy is robot... A tíkcasztó hétköznapiok végtelen láncolata. Nekem vasárnap is hétköznapiom van. *(Ellenérzésekkel)* Palinak tegnap este remek ötlete támadt. Rendezzünk egyszer nagyobb szabású ünnepet. Majd májusban, a házassági évfordulónkon. Ez lesz, a tizenötödik.

SZITÁSNE Már a tizenötödik?! De furcsa!

KATA Nekem még furcsább. Pali azokat akarja meg-hívni, akik ott voltak az esküvői vacsoránkon. SZITÁSNE Kedves gondolat tőle.

KATA Elragadóan kedves. Ha ugyanazokkal ülünk asztalhoz, ki-ki elmereng az idő múlásán, és óhatatlanul számvetésre kerül sor. Összegezésre. Egész este arra figyelhetek: hogyan védjem ki... Ugrásra készen... Mennyei érzem majd magam!

SZITÁSNE Vacsorát kellene adnod a gyerekeknek.

KATA *(nem is hallja anyját)* Ha szokás szerint Pali akarata győz, itt lesz a nagyfőnök is. Kivételes, szenzációs alkalom a találkozásra. Az intézetben ugyanis nem férek hozzá. Van ott, anya, az épületen belül egy másik, láthatatlan épület ...

SZITÁSNE *(türelmetlenül beleszól)* A gyerekei: már biztosan éhesek.

KATA *(nem hallgat rá, egyre emeltebb hangon beszél)* Egy láthatatlan épület, de mérnöki alaposággal, gondosan megszerkesztve! Lépcsősorokkal és emeletekkel és burkolattal, igen, igen, a nyers falakat körültekintően burkolják, annál ellenállóbb anyagba ütközik, aki ... akit a földszintre osztottak be és az emeletre próbál feljutni.

SZITÁSNE *(kivételesen haragosan)* Mégse hagyhatom, hogy az a beteg gyerek éhezzen! Másra is szüksége lehet! *(Kisiet)*

KATA *(önfeledten ül le az íróasztalhoz, kihúzza egyik fiókját, izgatottan vesz elő levélpapírt, tollat. Azt mondja, amit ír)* Nagyfőnök! Nézze el nekem ezt a múltat idéző megszólítást, ha ma már nem is nevezi így senki sem. Rá kell szánnom magam erre a levélre. Mióta halogatom, istenem! Hogy miért éppen ma? Mert tegnap este a férjem a házassági évfordulónkat említette. Szeretnénk, ha eljőnnének hozzánk májusban - ugyanazok, akik az esküvőnkön megisztelték minket. Annak már tizenöt éve! Amint felidéztek ezt, azonnal zaklatott lettem. Zaklatott, sőt, kétségbeesett. Látja, milyen törékeny a mi harmóniánk. A mi harmóniánk, földszintieké. *(Kézében a levélpapírral, tollal: a szőnyegre megy, a továbbiakban fejben fogalmazza levelét. Háta mögött a szőnyeg szélétől, csak Kata fejét világítja meg egy fénysáv)* Keservesen nehez megírom ezt a levelet. Rühell kéni az ember, rühell. És vajon elismerik-e az igazat?! Gyanús az egy helyben topogó! Vélik, hogy kis képességű, tehetetlen, félig-meddig: selejt. De azért rendeselek hozzá, nem dobják ki! Emlékszik, mit terveztünk tizenöt éve?! Azóta két fiam született. A kisebbik beteg éppen, az ágyánál lenne a helyem. Csak arra a rövid, átmeneti időre, míg meggyógyul. Ilyen rövid, átmeneti szakaszokból állt össze a tizenöt év. Es mit mutathatok fel?! Többé-kevésbé szorgos kulimunkát. Ismétlődő visszashorítottaságot, amiben alig élek. A fiam aranyosak, mozgékonyak, elevenek. De amint elkezdődik a munkanapom, sokszor úgy érzem: nem is egészen élek, tengődöm csak egy megnyomott és kódos közegben. Erről hallgatnom kell majd az ünnepi vacsorán. Arra vágyunk, hogy a vendégeink vidámak legyenek. Nem is lehet mindenki előtt panaszkodni... szinte senki előtt sem lehet. De látja, nagyfőnök, magában még mindig bízom. Akkor is, ha messzire került ... mintha nem is egy épületben dolgoznánk, mintha nem is egy városban... még csak nem is egy országban talán, hiszen már nem azonos a nyelvünk. Nemigen váltunk szót egymással, de ha mégis énhozzám beszélne, a maga nyelvét már megmászáná az előítélet. „Tervezőmérnök ez az asszony?” *-Hát... Papírforma szerint. Hagyjuk rá. No de tartalmilag?!”* Ha azt mond-

juk például: oltári részeg, mi köze annak az oltár-hoz?! Bizom magában, mert akármennyit változunk, megmarad bennünk a régi is. Öregasszonyok arcán is ott az egykori fiatal lány. És bizom a dolgokban mégiscsak, nem tudok berendezkedni reménytelenségre! Kérem, hogy bizzon maga is bennem, csak egyetlen-egyszer! Ne legyen meggyőződve róla, hogy úgyszem érdemes! Adjon nekem egyetlen igazi feladatot! Ezért a mondatért írtam a levelém.

Egy pillanatra: teljes sötétség, ezalatt Kata a színpalak mögé megy, ott ledobja pongyoláját. Majd kivilágosodik Kataék szobája. A fenti monológ közben díszesen megterítették az asztalt. És bejöttek a szereplők, ugyanazok, akik részt vettek az esküvői vacsorán - Dénes és a főnök kivételével. Ugyanazon a helyen ülnek, ahol 1948-ban. Egyelőre két szék üres. Mindenki elegáns, a későbbiekben az étel: gazdag. Az italokat Pál most is töltögeti a vendégeknek

PÁL Akármennyire örülök is nektek, a vacsorát nem szeretném ilyen szűk családi körben elkölteni.

KATA (jobb kedvű, lendületesebb, mint volt. Tálcan sós süteményt hoz, körbekinálja) Rágiatok addig, és tűrjetekek békés szívvvel!

APOS Akármekkora főnök is valaki, ha tizenöt évben egyszer eljön, megtisztelhetné a háziakat a pontosságával.

KATA (hevesen védi a főnököt) Annyira elfoglalt, nem ő tehet róla, hogy késik! Biztosan jön, megígérte. És tartja az ígéreteit!

PÁL Engem külön megkért, hogy ne várjunk rá a vacsorával. Együtt mégis jobban esnek ...

APOS És Dénes öcsénkel vajon mi történt?

SZITÁSNÉ (tudja, hogy Emmának kínos a téma, gyorsan és túl élénken veti magát közbe) Ó, egy ilyen villanyszerelő-vállalatnál késő este is adódhat sürgős munka. Nálunk is mi meg nem esett a múlt héten! Délelőtt vihar volt, de nem vettük észre, hogy meg-rongálta a villanyvezetéket. Csak estefelé tapasztaltuk, hogy világítás nélkül maradt az egész ház, az egész utca. Előkotortuk a gyertyákat, volt, aki csak karácsonyi gyertyácskákat talált, azokkal áldogáltunk a folyosón, és a mi rüt bérházunk varázslatos lett. Egymáshoz bújtak az apró fények bensőségesen, és... és közünk volt egymáshoz, mint már régóta nem.

PÁL Amikor felhívtam Dénest, azt mondta: megkérdezi Emmától, eljöh-e?

EMMA (jegesen) Miért éppen tőlem?! Különbben mind-egy, mit beszél, úgyis csak játszik. Játékos kedély.

APOS (nevetve) A memóriája mindenesetre páratlan. Akár az enyém. Én is jól emlékszem, milyen elutasítóan viselkedett vele a kishúgunk tizenöt éve. Hát azt akarta megtudni, most mire számíthat.

KATA (nevetve) Tőled vártam a legkevésbé, apa, hogy erkölcsi fertőt feltételezel. Ne aggódjunk: Dénessel lesz az öröje.

EMMA A feleségét is meghívtátok?!

KATA Ez csak természetes. Rokonszenves teremtés, cseppet sem lángész, mégis kedvelem. Van benne valami aranyos.

EMMA Az efféle aranytartalom valószínűleg fordított arányban áll az ésszel.

APOS Annyi szent, hogy a férfiak nem a nők esze után bolondulnak. Nem véletlenül mondjuk: „Megkéri a kezét...” (Nevet) Az ugyan hogy hangzana: „Meg-kéri az eszét?”

PÁL Soha el nem vettem volna buta nőt. A felesége méltó társa legyen az embernek. Rossz véleménnyel vagyok azokról a férfiakról, akik megelégszenek egy kis hígagyú házitündérrel.

Kata jelentősen, cseppet gúnyosan néz férjére. Belép a főnök, őriási desszertes dobozzal, ezt Kata kezébe nyomja. Kölcsönös, széles üdvözlések, kézrázások, vállropogtatások. Félmondatok röpködnek: „De régen nem találkoztunk”, „Már nagyon vártuk”, „Nem tudtam elszabadulni” stb.... Kata és Szitásné azonnal szalad a tálakért, később is sűrűn nekiforgnak, azt természetesen úgy kell beosztani, hogy amikor szükség van rájuk: jelen legyenek. Emma idegen vendég most, egy tárgyért sem túl odébb

APÓS (feláll; poharát emeli) Mielőtt a vacsorához látunk, köszöntekek benneteket, drága gyermekeim, ti-zenötödik házassági évfordulótok alkalmából. Jölesó rátok nézmem, és közös időtökre emlékezmem. Két gyönyörű, drága unokát ajándékoztaatok nagyapónak és a világnak. Pál fiam szinte évről évre feljebb emelkedett, erkölcsi és anyagi megbecsülésben egyaránt bővelkedik, Katalin lányom pedig sohasem engedte ki-hűlni a házi tűzhely melegét.

Belép Dénes, az após utolsó mondatát hallja. Mivel vacsora van, némán mókázik, egyik kezével a másikat rázza, így int „gratulációt” Pálnak, Katának. Felméri, hogy csak Emma mellett van üres szék. Széles gesztussal kérdezi Emmától, hogy leülhet-e mellé. A főorvosnó úgy tesz, mintha egyáltalán nem venné észre Dénest. A férfi leül. Kata figyelí ezt a némajátékot, majd ismét apósát hallgatja, akinek szavaí erősen nem tetszenek neki

(Szünet nélkül folytatja) Az én fiam pályájához minden segítséget megadott. Bátran reménykedhetünk, hogy így lesz ez a jövőben is. Hiszen ha az első tizenöt évét ideális szeretetben, megértésben, a legcsekélyebb zökkenő nélkül töltöttétek együtt, és Katalin lányom asszonyi hivatását tekintette a legelsőnek, a jövendő már megalapozottan folytatódó boldogságában is okkal-joggal bízhatunk. Boldogságotok tartson az emberi kor legvégsó határáig! Így legyen!

Mindnyáján isznak, koccintanak egymással, Dénes koc-cintani akar Emmával, Emma gyorsan máshoz fordul, feltűnően levegőnek nézi a férfit, de a játék feszültséget kelt benne, ez robban ki alábbi szavaiban, melyek látszólag indokolatlanul izgatott hangúak

EMMA Tiéd a szó, Kata! (Növére elhárító mozdulatára folytatja) Az esküvőn, emlékszem, kijavítottad Bojti bácsi tévedéseit!

KATA Azóta leszoktam a szónoklásról.

PÁL (rosszkedvűen) Félreérthetően beszélsz, Emma. Ha idegen hallaná, kombinálni kezdene, vajon mi lap-panghat Kata és énköztem. (Meggyőződéssel) Nem ismerek a mienknél sikerültebb házasságot.

EMMA „Globálisan” persze. Én kisebb tévedésekre gondoltam és hajdani fogadalmunkra, hogy ilyesmi mellett sosem megyünk el némán.

PÁL (ő meg Emmától fordul el feltűnően) Még nem is üdvözlöttünk, Dénes. Hol hagyta a feleségedet?

DÉNES Mea culpa! Én beszéltem le róla, hogy eljőjön. Mondtam Margitnak: „Életem virága, a kikapcsolódás néha nélkülözhetetlen.” Ugyanis nem akartam, hogy a ti tökéletes boldogságotokat lássa, esetleg rossz- szul érintené - összehasonlításban.

APOS Annak a szegény asszonykának nem lehet valami jó sora melletted. Képes vagy és maig bánod, hogy feladtad elvedet. Azt, hogy nem akartál megnősülni.

FÖNÖK (eltűnődve, mosolyogva) Még az efféle magán-elvek is romantikus ifjúságunkhoz tartoztak. Én már akkor sem voltam fiatal a naptár szerint, de mennyi-re fiatal voltam lelkeemben!

SZITÁSNÉ És most?! Azóta?!

FÖNÖK Gyakorlati ember vagyok, asszonyom. Másként hogyan vezethetném ezt a mi örökké zűrös intézetünket?

DÉNES (tulajdonképpen ezzel is közeledni akar Emmához) Mindnyájunk elvei módosultak az elmúlt más-fél évtizedben. Csak Emmácska a tökéletesen elhű és következetes.

EMMA (nyersen) „Emmácska” nem tart rá igényt, hogy analizálja!

A nyers hang mindenkit meghökkent, csak Dénes mosolyog rendületlenül

SZITÁSNÉ (íjedt buzgalommal igyekszik enyhíteni a helyzetet) Tudniillik, mert... Az úgy van, hogy... Az én lányom annyira a tudományos problémáknak szenteli magát. És az sem elvi kérdés, hogy például a retinaleválás, mivel a retina minden korban és tár-sadalomban azonosan válik le.

EMMA *(enyhültebben, szeretettel néz anyjára)* Valahogy így...

DÉNES A múlt hetekben kezembe került egy nyugat-német folyóirat, nem is szaksajtó. Általános kulturális magazin... és keblemet hirtelen előntötte a honfi-büszkeség: doktor Szitás Emma előadásorozatáról is beszámoltak benne!

SZITÁSNE *(gyorsan, hogy megelőzze Emma újabb vád-gását)* Emmám egy cseppet sem hiú, nem sokat ad az ilyesmire!

FŐNÖK *(szeretettel mosolyog Katára)* A Szitás lányok valóban túlságosan szerények. Kata is a háttérbe húzódott. És még rossz, főnöke is volt, balszerencséjére.

KATA *(kedvesen)* De csak volt. Most már nagyon jó főnöke van.

FŐNÖK Nehezen bocsátom meg magamnak, hogy nem vettem észre Kata gondját. Az sem melegség, hogy valami mindig sürgős, valakik mindig tolonganak az ember körül... Nekem kellett volna észrevennem, hogy Kata nagyobb feladatokra termett. Amióta meg-bíztuk egy korszerű általánosiskola-típus megtervezésével, szárnyra kapott.

SZITÁSNE Mert az én Katám rendkívüli tehetség!

KATA *(szemrehányóan)* Anyukám!

APOS *(baljóslatúan)* Azokba az iskolákba idegen gyerekek járnak majd.

FŐNÖK Nem világos, mit akar mondani ezzel.

APOS Ön előtt nem is lehet világos. Az én unokámról van szó. És én vagyok a gyerekorvos.

Nagy csend támad, mindenki rosszat sejtve figyel

Misi unokám hiperszenzibilis alkat. Igen gyenge az ellenálló képessége. Egyelőre nincsen nagyobb baj, mint hogy lépten-nyomon meghűl, és ilyenkor egy-két hétig magas lázzal fekszik. Ezek a lázak, ha tovább folytatódnak, tartósan is megkárosíthatják a szervezetét.

KATA *(idegesen, mert sejtí, mire megy a játék)* Az iskolában és a játszótéren úgysem lehetnek mellette. Amúgy sem lenne hasznos, ha örökké bugyolálgatnám. Ez a konzervatív módszer.

PÁL *(buzgón)* És Kata itthon a leggondosabban vigyáz rá.

APOS Amint kerül rá egy kis ideje... Csakhogy... En igazán nem akartam ezt előhozni a mai meghatóan szép ünnepen... De ha már szóba került. Nos: Misi temérdek megfázásának pszichológiai háttere is van. *(Kissé szúrósan néz menyére)* Ennek feltárása pedig modern kori vívmány. Misi azért produkál annyi betegséget, hogy az anyja többet foglalkozzék vele. Lelki alkata is túl érzékeny.

EMMA És azzal szolgálnánk a javát, ha mindenben utánaengednénk?!

DÉNES Élnézet a laikus közbeszólásért, de énszerintem, ha az ember hasra esik az összes, környezetében fellelhető túlérzékenység előtt, ő maga válik használ-hatatlaná, utóbb nyüggé a többiek nyakán.

EMMA Koronázzuk csak meg az önzést! És fújjuk meg a harsonákat!

KATA *(dúltan)* Miféle önzés felett ítélezhet az, akinek egy gyereke sincs?!

EMMA *(jegesen)* Nem rád értettem. Dénes véleményére.

APOS A te véleményed nemcsak a laikusé volt, öcsém, de a kívülállóé is. Egy anya viszont nem tartózkodhat máshol, csak a körön belül. Mióta Kata megkapta az új feladatot, még kevesebbet foglalkozik a gyerekeivel. Orvosi lelkiismeretem kötelez, hogy kijelentsem: mindkét fiú, de kivált Misi, megsínyli ezt. *(Katához)* Ilyen áron pedig te nem vadászatsz, lányom, úgynevezett sikerélményre.

PÁL *(idegesen)* Azt kellene biztosan tudnunk, hogy a gyerekek károsodása valóban...

FŐNÖK *(beszól)* A megbízást eredetileg másnak szántuk. En exponáltam magam. Felelősséget vállaltam, Nem végezhetjük kudarccal.

A következő éles és gyorsan pergő szópárbaj a főnök és az após között. Kata egyikükről a másikukra kapja tekintetét, mintha pingpongmecsen volna

APOS Itt két gyerek egész életre szóló alapjai jelentik a tétet.

FŐNÖK A Lét. hogy Kata ennyi élv után megmutassa, mit tud.

APOS A gyerekei rovására: ne!

FŐNÖK Így a család. Biztosan van, aki segítsen. Alkalmazottat is lehet fogadni.

APOS Senki sem pótolja az édesenát.

FŐNÖK Adja át a stafétabotot, mielőtt maga futott vele?!

APOS Eppen ez az átadás, ez a legszentebb kötelessége!

FŐNÖK A legnagyobb lustaság, ha minden generáció a következőre tolja a maga kötelezettségét. „Majd a fiam, majd a lányom beteljesíti”!

SZITÁSNE *(közbenyög)* Jaj, bizony... bizony... FŐNÖK

Azután a fiak fia és a lányok lánya... A végletekig.

APOS Hidegen hagyhatja a menyem lelkiismeretét, ha Misi krónikus beteggé válik?

FŐNÖK Fájdalmas lenne, de ómiatta történnék?! És hidegen hagyhatja Kata lelkiismeretét. ha nem adj vissza tartozását az államnak?! Tervezőmérnöknek tanult!

KATA *(halkan)* Engem senki sem kérdez meg? *(Szünet)* És még egy furcsaság. *(Apósához)* Az anyák lelkiismeretére tetszik hivatkozni. Az apákéra nem? Pedig az emberpár ... a fegyvertársak ..

PÁL *(beszól, a következő párbeszéd kölcsönösen kemény hangú)* Hangzatos szavak! De ha konkrétan végigkísérnénk egy-egy napomat, világosan megmutatkozna, mennyire képtelenség, hogy én pesztráljam a gyerekeket!

KATA Akartad és akarod, hogy képtelenség legyen! PÁL Az elmúlt évek igazolnak engem! Egyben kötelez-

nek, hogy ne aprózódjam fel a jövőben sem!

KATA Az elmúlt évek nem igazolnak engem. Eppen ez-

zel köteleznek, hogy most már ne aprózódjam fel!

Újabban éjszakáig dolgozom. Ezentúl valószínűleg

még többet...

PÁL A nős emberek szeretik, ha Van feleségük.

KATA *(szembenéz férjével)* Így döntöttem! Nem is ma este. Néhány hónappal ezelőtt. Amikor felmértem, hogy íme, az utolsó óra, amikor még megmenekülhetek. Az elkallódástól.

PÁL *(élesen)* Velem nem beszéltél meg semmit sem!

SZITÁSNE Gyerekeim! A házassági évfordulóakra gyűl-

tünk össze!

PÁL Igaz, mama. *(Mérget azzal vezet le, hogy túl élénk mozdulatokkal tölt mindenkinek)*

DÉNES Javaslom, hogy ez legyen, a búcsúpohár. Jókat

ettünk, jókat ittunk, köszönjük a szíves vendéglátást.

Szitás nénit és Emmát hazaviszem a kocsimon.

EMMA Ne fáradjon. Úgy hallom: szigorú a felesége.

Számon tartja a lépteit. Nem akarom, hogy miattam

kikapjon.

Már mindenki áll. Dénes kihívóast, de biztonságos mo-

sollyal szembe fordul Emmával

DÉNES Kitől hallotta?

EMMA Egyik szomszédnőmtől. Felesége barátnőjének a barátnője. Jól tájékozott. Így néha pompásan mulatunk.

APOS *(a főnök mellé lép)* Örülnék, ha tisztáznánk a

yitánkat. Az ön szemlélete feltűnően egyoldalú.

FŐNÖK *(főlényesen)* Válaszoljam erre azt, hogy az ön szemlélete feltűnően egyoldalú? Tekintve, hogy a kisiskolások vitatkoznak ilyen módszerrel, inkább semmit sem válaszolok.

SZITÁSNE *(külön és távol áll a többiektől, hangja olyan,*

mintha nagyon átélten imádkozna) Csak békeséget adjon nekünk a jósorsunk hogy elsímuljanak a viszályaink egymással, és a belső elégedettségünket is megtaláljuk. És itt lehessünk mindnyájan tíz év múlva is. a huszonötödik házassági évfordulón!

Szitásné szavai mindenkit megérintenek. Dénes össze-csapja a tenyerét, erre mindnyájan tapsolni kezdenek, Majd csókokkal, kézcsókokkal, kézrázásokkal, vállropog-tatásokkal búcsúznak egymástól. Ez a néhány másodpercig tartó kavargás szinte pantomim, amelyben egyszerre érvényesül a képmutatás és az őszinte vágy is a jobb emberi kapcsolatokra. Pál kikíséri a vendégeket, egyedül Kata marad a színen. Lassan, elgondolkozva előre-

megy, mögötte a szoba elsötétül. Alábbi szavai közben lerakják az ünnepi asztalt, helyreállítják a szoba szokott rendjét

KATA Én nem vagyok rossz anya. Sőt. Sőt. Az apósom szavai közben magamat sem tudtam követni... Ereztem, hogy valahol, rejtélyes rétegekben neki szeretnék hinni ... Akkor sokkal könnyebb lenne ... Vagyis még sokkal nehezebb... (Kinlódva *simitja* homlokát) Ej, nem üdülőben vagyunk, se szanatóriumban, sem-miféle cifra lelki életre nincsen mód. Ha nem a célamra nézek, megvalósítatlanul maradok halálom napjáig. Megváltatlanul. Az időnk úgyis túlságosan gyorsan múlik. (Szünet) De milyen gyorsan, újra és újra ámulunk rajta, nem lehet megszokni. Míg a korszerű általánosiskola-típus tervével törtem magam, éjszakákon és éjszakákon át is ... abban az ellentétes előjelű kimerültségben, amikor képtelenek lennénk elaludni, és lüktetően felajzottak vagyunk... akkor gyakran úgy rémlett: soha nem fejezem be, mert minél többet dolgozom, annál inkább szaporodnak a kérdőjelek. (Késérően) És befejeztem egy napon. Még határidő előtt. Már az is messze van. Az izgalom következett: mit szólnak hozzá az illetékesek ... Utólag az izgalom is jó, teljességem. És elfogadták a tervemet. Néhány dicsérő jelző... (Úgy menekül ki a színről, mintha attól félne: *elsírja magát. A színpalok mögött esti ruhájára pongyolát vesz fel*)

A szoba kivilágosodik. Bejön Pál utcai zakóban, ragyogva, óriási virágcsokorral. A virágot vázába állítja

PÁL (a színpalok mögé kiált) Kata! Hol vagy, Kata? (A belépő Katához tréfás *zordsággal a virágra*) Már megint udvarlót tartasz? És még csak nem is lepezed?

KATA Már megint ünnep van? (Megszólal a telefon, *Kata veszi fel a kagylót*) Szervusz, Emma. (Kis szünet) Hogyne, bármikor, itthon vagyunk. Várlak. (Le-teszi a kagylót) Milyen ünnep van ma, hogy Emma is ide méltóztatik? ...

PÁL Arról az ünnepről ő nem tudhat! Engem is váratlanul ért. (Igen jelentősen) Most, mielőtt eljöttem az intézetből. A nagyfőnök hozta a hírt. (Hatásszünet) Kineveztek főosztályvezetőnek!

KATA (hirtelen fellobbanó, őszinte örömmel csókolja meg férjét) Hurrá! Ez igen! Engedd meg, hogy a sűrű tömegben közeledő gratulációk között én legyek az első.

PÁL (nevetve) Noha az ügy erkölcsi értéke mellett el-törpül: kerek harminchárom százalékkal magasabb fizetés.

KATA Nem kevésbé: hurrá!

PÁL Bármennyire tartózkodjam is a nagy szavaktól, be kell vallanom, hogy felemelő érzés. Saját történelmemben a legelső óra, amikor azt mondhatom: el tudom tartani a családomat.

KATA (megdöbbenve néz rá) Mármint hogy egyedül?

PÁL (zavartan, óvatosan) Ha esetleg... ha úgy adódik... (Más hangon) És ez nem mindennapi eredmény! (Ismét zavartan, nagy ellenállásra számítva) Nézd, Kata ... Ha szakítanál bizonyos megrögzött el-képzéseiddel... Vegyük számba azt a négy embert, aki mi vagyunk ... Először téged. Végre embermódra élnél. Hozzájutnál az olvasáshoz, színházhoz, hangversenyhez, uszodához ... Többé nem kellene hajszolnod magad, de lenne elfoglaltságod, nyugodt és szabad... ahogyan beosztanád kedved szerint. A fiúknak isten-áldás lenne, ha mindig számíthatnának rád. Ha nem is hiszed: más ember válna belőlük. En pedig? Elélném, hogy igazi értelme legyen annak a szónak, hogy otthonom. Amikor tegnap délután beléptem ide, a fotelon a fürdőköpenyedet találtam, az asztalon mosatlan csészét. Olyan kapkodva rohantál el reggel. Engem meg taszított... Arról nem is beszélve, hogy a fel-vágott-vacsorák ... Vendégeket is gyakrabban kell hívnom ... Kinlódj velük, leragadjon a szemed?! (Megörül, hogy észbe jutott) És a családjunk ötödik tagja, az édesanyád! Ő is megérdemelné már a pihenést, hiszen mi...

KATA (Pál szavai közben minden töltés elszállt belőle, fakón szól közbe) Minek beszélsz ennyit? Elsejétől itthon maradok.

PÁL (erre számított a legkevésbé) Miért... miért határozta el ilyen gyorsan?

KATA Mert sietek. Emma rögtön itt lesz. A közelből telefonált. Saját kocsiján jön. A múlt héten kapta meg. (Szünet, Pál fürkészve néz rá. Kata hangja keserűen felizzik) És még miért?! Mert vaknak nem magyarázok színeket és látványokat! Es mert többé nem harcolok olyanokkal, akik legyőznek így is, úgy is.

PÁL (váltig zavartan) Ezzel te nem leszel semmivel kevésbé... semmivel kevésbé egyenrangú... Nehogy azt hidd! Ez éppen olyan fontos, sőt, méltóságteljes hivatás...

KATA Világos. (Szünet) Megkérnélek valamire, kivételesen. Foglalkozz te Emmával. Ma nincs hozzá türelmem. Én meg járok egyet. Kell a fejemnek a levegő. Fáj a fejem.

Belép Emma, az utolsó két mondatot halotta

EMMA Fáj a fejed? Sétálhatunk együtt, ha akarsz. Szervusz, sógor.

Pál szélesen barátságos gesztusokkal üdvözlözi

KATA Akkor inkább üljünk be egy moziba. A feléig nézhetem, aztán adok vacsorát.

EMMA A mozi levegője nem kifejezetten gyógyhatású. El akarod kerülni, hogy beszéljünk?

KATA (hamis lelkesedéssel) Mit ki nem találsz! Hogy mondhatok ilyet?! Foglaj helyet, Emma. (Kata oly mereven ül le, mint egy bábfigura)

PÁL (állva) Beválik a kocsid?

EMMA Rémekül. Máris úgy imádom, mint egy kedves háziállatot szokás.

PÁL És a vezetéssel hogy boldogulsz?

EMMA Kitűnően. Magam sem hittem volna, hogy ilyen hamar megtanulom. Már teljesen biztonságos vagyok a volánnál.

PÁL Éreztétek jól magatokat és bocsátsatok meg nekem, hogy visszavonulok. A szokott móka vár: egy halom sürgős munka. (Kezet csókol Emmának, meg-csókolja Kata homlokát és kimegy)

EMMA Hogy vagytok, Kata?

KATA (tompán) Palit ma nevezték ki főosztályvezető-nek. Az ő rangja, fizetése emelkedett. Mégis engem ünnepel. Nézd, ezt az isteni csokrot hozta. (Hirtelen szenvedélyesen kitör) És most elkezdünk egymásnak dicsekedni nyakló nélkül! „Vedd tudomásul, hűgom, hogy csakis én választottam jól, az én életem irigylésreméltó!” De te sem hagyod magad: „Vedd tudomásul, nővérem, hogy csakis én választottam jól, az én életem irigylésreméltó!”

EMMA (döbbenet) Ilyen kicsik vagyunk?! (Szünet) Annyira kicsik vagyunk, hogy egymásnak is a nagyságunkat bizonygatjuk?!

KATA Ez a mi kártyapartink sok-sok év óta. A pakli tele jolly jockeyrel. Csak ma nincs eröm, hogy fel-vegym a lapokat. (Komolyan) Különben megnyugtathatlak, Emma: te nyertél. Te választottál jobban. Kevés nő ér el ennyit a pályáján.

EMMA (keserűen) Én igen. Én nyertem. Kivált estén-ként érzem magam győztesnek. Ilyenkor köszölök. Azelőtt gyalog. A múlt hét óta a kocsimmal. Bolyongok erre-arra. Ma tífélétek. És ide szaladtam. Csak úgy. Ok nélkül. Hogy zavarjalak, feltartsalak titeket.

KATA Nem zavarsz, Emma. Nincs miben. Ezentúl meg különösképpen nem lesz miben.

EMMA (nem figyel rá, a magáét folytatja) Ilyenkor estés-ként keresek valakit. Ne gondold, hogy férfit. Fér-fit már soha. Embert. Csakhogy ez is megfoghatatlan. Naphosszat hemzsegnek körülöttem. Túl sokan is. Estére nem marad senki. Elfogynak. Kiürül a világ. De én úgy vélem: ez mégsem lehet igaz. Ilyenkor kapkodok a semmi után, hogy kimarkoljak belőle valamit. Te egyetlenegyszer sem próbáltad ezt a csömörletes markolászást. Tekörülötted mindig ott voltak a hozzád tartozók. Te választottál jobban.

KATA Elsejétől háziasszony leszek.

EMMA Tréfálsz?!

KATA Elfáradtam. Végleg. Befáradtam a saját sor-somba. Vagy minek nevezzem. A saját formámba, vonalamba?

EMMA De hiszen anya azt mesélte: elfogadták a tervedet. Es hogy nagyszerűen sikerült a munkád!

KATA Valóban sikerült. De nem volt sikere. Ez a kettő még akkor sem azonos, ha mindenki rábólint és áldását adja. Az építkezés már el is kezdődött. Nem az én tervem szerint. Az enyém a fiókban büszkélkedhet a hozzá csatolt kedvező véleményekkel. Más-nak a terve szerint. Az a másvalaki lekoppintott az enyémről néhány műszaki ötletet, de hát ez a legkevesebb. Nem kicsinyeskedem.

EMMA *(izgatottan)* Nem hagyhatod! Be kell bizonyítanod, hogy...

KATA *(beleszól)* Torkig laktam mindenféle bizonyítással.

EMMA Akkor Pali! Egyszer ő is kiállhat érted!

KATA Palit ez az ügy nemigen érdekli. Pedig nem közömbös. Sem énvelem, sem a dolgokkal... Inkább szenvedélyesen érdeklik... egyebek... a saját feladatai. Annyira érdeklik, hogy az betölti a látómezőt...

EMMA És a főnököd?! Melletted állt!

KATA Akkor. Azóta újra ellepik az irányítás gondjai és a körülötte tolongók. *(Emma készülő válaszára)* Tudom, mit akarsz mondani. Hívjam fel a figyelmét ki-magasló személyemre. Egyszer megtettem. Szériában nem lehet. Amúgy is ... Megint kulimunkát osztottak rám. Persze, csak „átmenetileg”. De a beosztást ő írta alá. Ő, a nagyfőnök. Azt hiszem: erősen harag-szik rám. Mivel ő csakugyan exponálta magát értem, és igyekezett megvédeni a kirekesztőkkel szemben. De hiába, még az ő pozíciójából sem ment, azok sokan voltak, ő pedig egyedül. Így hát rám haragszik. És most már nem is akar észrevenni semmit. Lehet, hogy tíz-tizenöt év múlva ismét megbánja majd.

EMMA En a te helyedben dörömbölnék és kiabálnék, és fel nem adnám a harcot. Ez nem olyan izmos, süppedékes csatatér, mint a... mint a magányélet-ben ... Onnan én is visszavonultam...

KATA Nem csatatér ez. Bank.

EMMA Tessék?

KATA Mondom: bank. Ahol az én valutámat nem jegyzik. „Elkészült a tervem, jól sikerült.” „És?! Na és?!” „Bevégeztem, kérem, méghozzá eredményesen.” „Balljuk, Bojtiné, rendben. Hát aztán?!” Alldigálok egy bankban, a zsebemben - tegyük fel: egymillió forinttal. De ebben a bankban nem jegyzik a forintot. Akkor én magyarázhatom, mekkora érték az egy-millió. Nem váltják be. Nekik annyit se ér, mint itthon egy tízes.

EMMA De hát miért nem jegyzik?!

KATA Mert az én valutám neve az, hogy *családanya*.. A névadás régen történt. Még András születése ide-jén. Misi csak megerősítette bennük, hogy így volt helyes... Ha nem akarod, ne hidd el, Emma! Vagy sorolj fel ellenpéldákat. Találhatsz bőven. Ennám így történt. Hajtogatták az intézetben: „Ez nem mérnök, ez a Bojtiné, ez családanya.” Dehogyan hajtogatták. Egy szóval sem mondta soha, senki. A körém fújatott levegőből ezt olvasták le. És később már igazolniuk kellett magukat. Hogy jól olvastak a lég-nemű közegekből.

EMMA *(együttérzéssel)* Csak ilyen homályos ne lenne!

KATA A homály hozzátartozik ... Magam is eltávolodtam benne. *(Öngúnnal)* Képzeld: kirobbanó sikert vártam! A felcsigázott remények után még inkább kifosztott az ember.

EMMA *(halkan)* Én is használok ezt a szót... Magamról gondolom néha. De iszonyodom tőle.

KATA Hárítsuk el! Szorítsuk ki a tudatunkból! Van helyed, ahol tehetős vagy. Nekem is van tehetős helyem. A gyerekeim mellett.

EMMA Félig élünk?!

A szín hirtelen egészen elsötétül. Kata és Emma a szín előterébe jön, csak kettejük fejét világítja meg a fény

KATA *(őszintén)* A féloldalas életnek is vannak szép örömei. *(Itt már éppen nem irigyek, sőt, egymást „se-gíttik”)* Amikor te, Emma, tanár lettél az egyetemem...

EMMA *(élénken)* Bizony, az nagy öröm volt. Szeretek elöadni. Kitűnően érzem magam a diákjaim között.

Izgalmas társaság. *(Kopogósan)* ? magánytól éppúgy szenvedtem 1965-ben is, mint azelőtt. *(Felcsillanva)* De te, Kata, mennyire örülhettél, hogy Misi megerősödött.

KATA *(szinte nevetve)* Misi kinötte a gyengeségeit, bámulatosan! Már azon sem csodálkoznék, ha bokszbajnok lenne belőle. Mindenesetre: a kézilabdacsapat egyik oszlopa. *(Kopogósan)* Háztartásbeli voltam 1967-ben is. És ettől éppúgy szenvedtem, mint az-előtt. *(Felcsillanva)* De téged, Emma, óriási megtiszteltetés ért azzal, hogy tanszéke vezető tanár lettél.

EMMA *(szinte nevetve)* Akkor! Megtiszteltetés, hogy eleinte rémüldeztem tőle. De aztán az ember bele-tanul. Allítólag példásan működöm. *(Kopogósan)* A magánytól éppúgy szenvedtem 1969-ben is, mint az-előtt. *(Örömmel)* 1969-ben András fiad leérettségizett.

KATA *(büszkén)* Méghozzá színjelenre! Tehetséges, szorgalmas, egyszóval: kiemelkedő. *(Váltig örömmel)* Pali nem állami díjat kapott, csuda cécot rendeztünk! *(Kopogósan)* Háztartásbeli voltam 1970-ben is. És ettől éppúgy szenvedtem, mint azelőtt.

EMMA A dolgból nem fogytál ki! Andrásnak nem kellett volna ennyire korán nősülnie, odahozni a feleségét. míg nem kaptak lakást. De a menyed afféle kis tűzrőlpattant teremtes, nyilván felvidította a házat.

KATA *(janyarul)* Még a harisnyáját is én mostam. Neki nem volt ideje. tanult. Csak a vendégekre volt ideje, esténként velük hancúroztak. Állt a bál 1971-ben, 72-ben. *(Kopogósan)* En rendszerint a falon át hallgattam a ricsajt, rajd szétrepedt a fejem. Es épp-úgy szenvedtem, mint azelőtt.

EMMA Esténként én semmiféle ricsajt nem hallgattam. Besűrűsödött a csend a lakásomban. Mintha bura alatt lennék. Levegő után; kapkodtam. Eppúgy szenvedtem, mint azelőtt.

György jön előre Hímmához zavartan, félve

GYÖRGY Szeretnék meglátogatni , Emma. Csak nem tudom, hogyan fogadnál... Sok év telt el, és én nem tudom, hogyan gondolsz rám...

EMMA Foglalj helyet, György,

Kata eltűnik, a szín kivilágosodik. A fentiek közben berendezték Emma szobáját, mely ugyanolyan, mint a Dénessel játszódó jelenetben volt. Emma és György leül

GYÖRGY A feleségem másfél évvel ezelőtt meghalt.

EMMA Meghalt?! Nem tudtam róla.

GYÖRGY Amióta eltemettük, gyakran jártam itt, a szobádban... A közbülső időben is gyakran. de az-óta mindennap... Nem hiszed el. ugye, Emma? EMMA *(halkan, nyugodtan)* Oly mindegy, György, hogy én erről mit hiszek,

GYÖRGY Nem mindegy, éppen nem. Hamarabb jelentkeztem volna... Vártam, hogy elmúljon a gyász-év... És még azután is halogattam ... Gondoltam, jobb nekem, míg nem tudom biztosan, hogy... el-utasítsz. Addig még dédelgethetek valamit magamban. *(Szünet)* Emlékszel rá, mennyire szerettük egy-mást?

EMMA Én nagyon szerettelek téged. Erre agyból tisztán emlékszem.

GYÖRGY Fonák helyzet... Amikor az ember a szín-igazat vallja be, és közben erősen érzi, hogy a másik nem is hiheti egyetlen szavát sem. Az én sorsdöntő tulajdonságom éppen a hűség. Fezért nem tudtam el-hagyni a feleségemet. Es ezért nem tudtalak elfelejteni téged.

EMMA Miért jöttél, György?

GYÖRGY Nemcsak szerettük, eleinte még értettük is egymást... meghittent... Fjataloln is ritka ez... ahogy vénül az ember, egyre ritkább... Akadozva léleg zem a magányomban... és akadozva lélegeznék egy idegen mellett. Ha veled élhetnék ...

EMMA Azon a régi módon már lehetetlen.

GYÖRGY És ha nem is egészen úgy... De közünk lenne egymáshoz. Ha feleségül jönnél hozzám.

EMMA *(önellenőrzés nélkül engedi szabadjára a képzeletét)*
Az anyakönyvvezető figyelmezteti a meny-asszonyt, hogy a nagykönyvbe már az asszonynevét írja alá. „Doktor Morócz Györgyné.”

GYÖRGY *(örömmel kiált fel)* Ízlelgeted! Hiszen akkor sínen vagyunk.

EMMA *(kissé szárazon)* A gyerekeid mit csinálnak?

GYÖRGY A nagylányom kozmetikus. Szalont rendezett be magának, egy tanulóval dolgozik. De négyszobás a lakásunk, nem zavarjuk egymást. A kisfiam... már ő se kicsi... Az az igazság, sajnós, hogy megbukott, osztályt ismételt. Az anyja súlyos beteg volt, a fiammal nem törődhattünk eleget... Most majd, az érettségi előtt sokat kellene foglalkozni vele ...

EMMA Te hogyan képzelted, György, mi ketten hol laknánk?

GYÖRGY Nálunk. Ez adott. Négyszobás a lakás. Itt még a könyveim sem férnének el.

EMMA Úgy gondoltad, hogy együtt laknék a gyerekeiddel?

GYÖRGY Hová küldeném a gimnazista fiamat?! És a lányom hol rendezkednék be újonnan?

EMMA *(halkan)* Félő, hogy túlságosan különböző az életformánk. Túlságosan különbözőek a szokásaink.

GYÖRGY Jóakarattal és kölcsönös alkalmazkodással simán megoldható!

EMMA Gondolkozási időt kérek.

GYÖRGY *(hevesen)* Emma, én téged nagyon...

EMMA *(finom mozdulattal elhárítja, azután férfiasan nyújt kezét)* Holnapután ilyenkor. Holnapután válaszolok. *(A szín széléig kíséri Györgyöt, utána néz, majd visszafordul. Tőpreng, szemé körülpásztázza az otthonát, a szeretett tárgyakat. Nem veszi észre, hogy Szitásné és Kata halkan a háta mögé lép. Kata azt a ruhát viseli, amit a legelső jelenetben)*

SZITÁSNE Hívtál minket?

EMMA *(megfordul)* Szükségem van rátok. Köszönöm, hogy eljöttetek.

KATA Természetes, hogy eljövünk, ha szükségem van ránk.

EMMA Envelem csoda történt. Kissé rozsdás, vézna, fakó fényű csoda - de azért csoda, mégis. Kétféleképpen lehet elmesélni. Íme, az egyik változat! Első szerelmesem, az egyetlen férfi, akit szerettem, akit vadul szerettem, feleségül kér. Hív az ósparadicsom. Negyvenhat éves koromban, amikor már remélni se mertem. Amikor már csak a kivételesen szerencsések kapnak ilyen meghívót. Hogy modern szemléletű tudós vagyok, nem újság előttetek. Hogy avult szemléletű liba is vagyok - ezt nem szoktuk emlegetni. Igaz, utóbbi nemcsak az én hibám, néha felélel telnek... A tapasztalatok. Nos, ezért felvertezhettém magamat az asszonynevemmel, az asszonytátussal, ranggal és... *(Szűnet)* és hatalommal. Az bizony hatalom, ha valaki birtokon belül van, és jogos tulajdonos ... mint volt Dénes felesége is, az a Margit. No, de nemesebb kínálatnak is örülhetnék. Nekem is lenne két gyerekem, a György lánya és fia. Már nem gyerekek, ki-alakultak, nélkülem nőttek fel, de nem is kellett küszködnöm velük. Körülöttem lennének és szerethetném őket. Ez volt az egyik változat. Íme, a másik! Már nem vagyok szerelmes Györgybe. Most választ engem, amikor magányos és öregszik. Gondolja: együtt mégis kényelmesebb, egy kicsit derűsebb talán. A fiának is hasznos lehet egy jó fej, aki foglalkozik vele érettségi előtt. Lehetséges, hogy kissé korlátolt, mindenesetre több tárgyból bukkott, osztályt ismételt. Ott laknánk náluk, nem az én otthonomban, együtt egy kozmetikai szalonnal. György kozmetikus lánya valószínűleg sokkal erőszakosabban érvényesítené a saját szokásait, mint én. Betörhetném magam... az alkalmazkodásra. Biflázhattam a nyelés tudományát. Negyvenhat éves koromban. És most adjatok tanácsot, mit tegyek?

SZITÁSNE Mondanám én... ha tudnám, mivel szolgálom a javadat. *(Szemrehányás nélkül)* Hűszéves korodban nem kértél tanácsot. El se fogadtál volna. Most meg már öreg vagyok ahhoz, hogy eligazodjak, eligazítsalak ...

KATA *(hevesen)* De én nem vagyok öreg! Negyvennyolc éves vagyok! Ezek még aktív évek! *(Más hangon)* Annak, aki felhasználja... Emma és én... Évek és évek

óta... Fél lábunk a világban... Fél lábbal együtt az eseményekkel ... A másik fél lábunk béna.

EMMA Megbénult? Vagy megbénították?

KATA Csak azt tudom, hogy az ismétlődés is ismétlődik. Ha nem vagyunk résen. Menj feleségül Györgyhöz, Emmal!

EMMA Ezer kompromisszummal ...

KATA Akkor is leveted a bénaságot.

SZITÁSNE Talán Katának van igaza.

EMMA Utolsó lehetőség. De azért nem kötelező pánikban döntenem. Pazarló is lehetnék. Elküldhetném Györgyöt.

KATA Ne küldd el! Jött hozzád. Kívülről jött, anélkül, hogy kerested volna. Ami nekem hiányzik, nem keres meg engem. Loholhatok utána. Merre? Hogyan? És mi az, tulajdonképpen? Kutathatom, töprenghetek rajta... Amikor majd otthon üldögélek a saját fotelomban...

Lassan kifelé kezdik tolni azt a görgőkre szerelt, festett falat, amely elsősorban jelzi Emma lakását. Emma és Szitásné csatlakozik hozzá. Miközben beszélnek és csak a szavaikra figyelnek, átrendezik Emma lakását, Kataék lakását

Meddig vajon? Mikor találok megoldást?

SZITÁSNE Már több időm van és csendesebb a házatok, amióta Andrásék elköltöztek.

KATA Van időm, dolgozhatnék. Mit, vajon? Elmaradtam a munkámtól. Anyi újdonság! Már nem is konyítok hozzá.

EMMA Tessék! Tanulj!

KATA Csak erőlködnék ... Az eltűnt évek pótolhatatlanok.

SZITÁSNE *(karórájára kapja a szemét)* Aytaiten! Fél

kilenc! Haza kell sietnem.

EMMA Ki sir utánad, édes?

SZITÁSNE Horváthnének megígértem a kosztümjét. Még ma érte jön.

EMMA Nekem pedig megígérted, hogy végre leépítéd őket. Horváthné, Vargánét ...

SZITÁSNE *(beleszó)* Talánának nálam fiatalabb, modernebb varrónót. De ragaszkodnak énhozzám. Jól-esik az embernek. Nem tudod megérteni?

EMMA Azt nem értem, miért adod vissza, amit én ha-vonta neked...

KATA A függetlensége miatt... Anya a függetlensége miatt adja vissza...

SZITÁSNE *(sietve elindul)* A fércet még ki kell szed-nem a kosztümből. *(Visszafordul és megcsókolja két lányát)*

Azok kikísérik, mindhárman kimennek a színről. A fentiek közben megtörtént az átrendezés, Kataéknál vagyunk. Emma azonnal visszajön, tálcát és rajta két teás-csészét hoz. Az asztalra teszi, folyóíratot vesz a kezébe, olvas. A kép pontosan ugyanolyan, mint az első jelenet kezdetén. A következők erősen rövidítve és kissé módosítva az első jelenetet ismétlik meg

KATA *(indulatosan berobban)* András tartott fel! Sürgős volt neki! Felnőnek, önállósulnak, az ember eszébe jut, hogy talán mégiscsak! Az ördögbe, talán neki is van saját élete, mégiscsak! De ez már nem tetszik nekik, nem, nem! András úgy forgatta az ügyét, mintha éppen én lennék az önző. Pedig nem a bálban keresem a saját életemet!

EMMA A haragnak nincs értelme. Egyszerűen: nem értenek minket.

KATA *(bizonytalanul)* András arra kért, hogy egy rövid átmeneti időre vállaljam el az unokám gondozását. Ha arra a kis tündér-Andreára tekintek ...

EMMA *(erélyesen)* Nem! Már hajlanál megint! Nem volt elég?! Milyen örömmel telefonáltál tegnap este, hogy határozta!

KATA *(nyomottan)* Megmondtam Andrásnak is ... EMMA

És már bánod. Büntudatos vagy. Így nem lehet.

Komolytalan. Én hittem a szándékaidnak. De most

azt kell kérdezni; valóban komolyan gondoltad?

KATA *(szomorúan)* Ha értelmesen dolgozhattam: elememben voltam... Az egyetemen és amikor az általános iskolát terveztem... De most már úgyis letagadnám a diplomámat... Nem nevettem ki magam. Tegnap este félrevontam Misit ... hogy Pali ne hallja. Meggátolná, nem szabad előre tudnia... csak a befejezett tényeket. Misi fülébe sügtam: „Mit szólsz hozzá, kölykőm, anyád elmegy műszaki rajzolóknak.” Kinevetett ő is. „Ilyen piti beosztásba?! Jókor ébredsz, dolgozó!” - mondta.

EMMA Igenis, még mindig jókor ébredsz, gúnyolódhatnak!

KATA Olyan vállalatot kerestem, ahol senki se ismer. Azt akartam, hogy Palit se ismerjék. A szakmai nimbuszát; ... Holnap reggelig kell eldöntennem ... Akkor Andreát a jövő héten már bölcsődébe vinnék. Te, ez a falat lány mindig vidám! Es attól félek, hogyha...

EMMA *(belevág)* Kivel tárgyaltál annál a vállalatnál?

KATA Egy bizonyos Kós Gáborral... Amint belépek Andrea szobájába, így mozgatja az ujjait felém...

(Mutatja) Megkérdezem tőle: „Ki van itt. Andrea?!” Akkor rám bök a mutatóujjával és gyöngyözve nevet! Ez egészen rendkívüli egy ilyen csöppségnél

Amint elhangzott Kós Gábor neve, Emma a telefonkönyvhöz ugrott, kikereszte a számot, tárcsáz. Kata mindezt nem vette észre, csak most figyel fel

EMMA *(a telefonba)* Kós Gábort keresem. *(Kis szünet)* Bocsánatot kérünk, hogy ilyen későn fárasztjuk. Doktor Morócz Györgyné. Ha nem haragszik a zavarásért, átadnám a nővéremnek a kagylót. *(Kata kezébe nyomja a kagylót)*

KATA *(a telefonba, húzódozva, bizonytalanul)* Igen, én jelentkeztem műszaki rajzolóknak ... Vagyis csak érdeklődtem... *(Szünet)* Döntöttem, hogyne... hiába nem tartjuk fel. Elsején kezdenék. *(Kis szünet)* Diktálom az adataimat, Neve: Szitás tatain ...

Gyors függöny

